

GÜNCEL MESELELER

İdeolojiler İnsanları Nasıl Şekillendirir Ve Kullanır?	3
Cemaatler, Kişiler ve Kurumlar Yoktur; Tek Bir Sistem Vardır	6
Cemaatler, Tarikatlar ve Ümmet Olma	8
Eğitime Dair.....	10
Fâiz Hakkında Birkaç Mülahaza	12
Farklı Olmak ve Farklı Görmek	15
Felsefe, Düşünce, Tefekkür, Akıl ve İlim	18
Gençlerin Sorunları Üzerine Birkaç Kelam	20
Haber; Kötülüklerin Reklamını Yapmak ya da Ömrünü Faydasız Şeyleri Dinlemekle Geçirmek İçin Değildir.....	22
Zulmün Görünen veya Gösterilen Yüzü: Halep	25
İçtihadın Kapısı Mı!	28
Makam Bir İhsan Hediye ve İmtihandır	31
İlâhiyât Fakültelerinde Felsefe ve Diğer Bilimler	34
İlâhiyât, İmam-hatip ve Diyânet düşmanlığının farklı boyutları	37
Mescidi Aksâ ya da Âdemoğlunun Yeryüzünde İnşa Ettiği İkinci Mescit	40
Kudüs ya da Mücadelenin Hem Görünen Hem de Gözden Kaçırılan Yönleri Üzerine	42
Hız. Mehdî ve Mehdîlik İddialarına Dair Birkaç Kelam	45
Kavmiyetçilik Yoktur ama Kavminin İslam'a Hizmetlerini ve İslam'a Uygun Güzel Tutumlarını Örnek Almak Meşrudur.....	47
Mûsikî, Marşlar ve Şiir.....	50
Öğrenme ve Okuma İle İlgili Bazı Hatırlatmalar	51
Para, İman ve Düzen	54
Parçalardan Birisi Eksik Olur İse Bütünlük Bozulur Fakat Bütün, Parçaların Toplamından Daha Fazla Bir Şeydir	57
Radikallik ve Modernistlik ya da İfrat ve Tefrit.....	59
Siyasi Mücadelenin Alanı Ve Düzeyine Dair	63
Şeyh ve Hocaefendilerin İlk Kusurları Her Şeyi Bilmeleridir!	66

Üniversite Ne Değildir?.....	68
Yönetici Olanlara Küçük Hatırlatmalar.....	71

İdeolojiler İnsanları Nasıl Şekillendirir Ve Kullanır?

Batıl; kendi varlığını devam ettirmek için gece gündüz plan yapmakta; malı ve canıyla gayret etmektedir. Zira ahirete inanmayan veya ahireti umursamayan batıl ehlinin; tek hayat alanları gördükleri dünyayı, kendi istedikleri gibi şekillendirmekten başka çareleri yoktur.

Bu yazımızda, dünyada mevcut örgüt veya ideolojilerin, bunca insanı nasıl şekillendirip yönlendirdiği ve kendine nasıl hizmet ettirdiği üzerinde birkaç söz söylemek istiyoruz.

1. **Bütün insanların karakterleri aynı değildir.** Bu yüzden örgüt ve ideolojiler; kendilerine en uygun insanları seçerler ve test ederler. Bu testi geçemeyen insanları ya tamamen dışlar ya da belli kademelere getirmeyerek daha alt kademede değerlendirirler. Bu maddeden anladığımız şey şudur: Eğer insanları bu örgütlerden korumak istiyor isek, onlara cömertlik, cesaret, gayret, istikamet, doğru sözlülük temel şahsiyet esaslarını kazandırmalı; cimrilik, korkaklık, menfaatçilik, yalan ve istikrarsızlık gibi kötü huylardan arındırmalıyız.
2. **Fakat sadece şahsiyet ve eğilim yetmez. Terbiye ve bilgi de şarttır.** Bu yüzden bu örgüt ve ideolojiler; insanların zihinlerini en ince ayrıntısına kadar planladıkları eğitim süzgecinden geçirirler ve yabancı tüm bilgilerden arındırırlar.
3. **Şu halde bize düşen de insanlara doğru bilgi vermek ve onları terbiye etmektir.** Eskiler “Elmadan armut olmaz ama bakmazsan elma da alamazsın” sözüyle terbiye ve eğitimin önemini ifade etmişlerdir.
4. **Şahsiyeti aile verir. Bilgi vermek ise başta devlet olmak üzere çok yönlü elde edilir.** Bildiklerini uygulamak için imkan sağlamak, yanlış bilgiden ve yanlış kişilerden korumak da yine devletin görevidir.
5. **Kendilerine uygun insanları seçen ve kendi ideolojilerini empoze eden örgüt ve ideolojiler; kazandıkları ve yetiştirdikleri bu insanları kaybetmemek için korku ve vaat yöntemini kullanırlar.** Korku; insanlara, sistemin her şeyi bildiğini ve sistem dışına çıkan insanın her şeyi kaybedeceği fikrini empoze etmek ve mensupları buna inandırmak; vaat ise; insanlara daha güzel bir gelecek hayali sunmaktır.
6. **Bu yüzden özellikle devlete ve sorumluluk sahibi kimselere düşen önemli bir görev; aslında bu örgütlerin ve sistemlerin her şeyi bilemeyeceğini öğretmektir.** Zaten inancımız gereği, insan eksiktir ve insanın kurduğu her sistem de eksiktir. Ayrıca insanların hesabı vardır ancak Allah Teâlâ'nın da hesapların üstünde

bir hesabı vardır. Örneğin, dinlenemeyen bir telefonun düşman eline geçmesi, düşmanın avantajıdır. Veyahut da düşman eline geçen kusursuz bir silah, şayet bu silahı yok edecek bir savunma sistemi olmazsa ise, düşman için bir avantaj olur. Veyahut da her silahın düşman eline geçme ihtimaline karşı üretilmiş olan savunma sistemleri de yine düşmanın eline geçme ihtimalinden dolayı, üreten için daima riskler barındırmaktadır. Her şeyi kontrol etmek isteyen bir sistem; ya paranoya haline dönüşmekte ya da kendini de bu kontrol mekanizmasının içine dahil ederek kendini kontrol edilir hale getirmektedir.

7. Bu konuda devlete ve sorumluluk sahibi kimselere düşen bir diğer görev ise; insanlara güzel bir gelecek ve hedef vadetmektir. Güzel bir gelecek beklentisi ya da gerçekleştirmek istediği bir ideali olmayan kimseler; ya saldırgan ya da karamsar olmaktadır. Bunun sonucu ise ya intihar ya sosyal huzursuzluk ya da illegal faaliyetlere katılmak olacaktır. Özellikle gençlere, kendilerini ispat edebilecekleri hedefler ve ulaşabilecek oldukları bir hayat tarzı göstermek, toplumun önündeki insanların görevidir.

8. Bir Alman için “çalışmak”, bir Japon için “bilim ve teknoloji” veya başka bir ülke için “eğlence”; bir ideal olabilir. Peki bir Türkiye vatandaşı, bir doğulu ve bir Müslüman için beklenti ve hedef nedir? Avunmak, kendini tatmin etmek, savunma ya da eleştiri yapmak, bir şeyleri taklit etmek veya ölümü beklemek; bir ideal veya hayal değildir.

9. Fakat örgüt ve ideolojilerin manipüle ettiği herkes, karakersiz veya beyinleri yıkanmış kimseler değildir. Farkında olmadan ve belki de kendi inancı uğruna ve kendisi için çalıştığını zannederek bu sistem ve ideolojilere hizmet eden onca insan vardır. Bunları ikaz etmek ve koruyup kollamak için cezalar ve tedbirler almak bir vazifedir. Özgürlük ve on sekiz yaşını bitirmiş olmak veyahut da eğitilmiş olmak; devletin halkına sahip çıkmaması için bir gerekçe değildir.

10. Zira insan hata eder. Hata etmenin üç nedeni vardır diyor İbn Hazm merhum;

- Bilmemek yani cahillik.
- Unutmak ya da hatırlamamak
- Ve kasıt veya ihmal...

11. Konu ile alakalı olmasa da beyin yıkamak için tıbbi ve psikolojik yöntemlerin kullanıldığını da hatırlatmak gerekiyor. Hipnotik dil ve insanların etkilenmesi, insanların isteyerek veya farkında olmadan bir takım ilaçlarla psikolojilerinde değişiklik ve tahribat yapılması gibi eskiden beri kullanılan birçok

yöntem; günümüzde teknoloji ve tıp alanındaki imkanların gelişmesi ile daha da çeşitlenmiştir. **Devletin bunlar için tedbir alması yanında insanların da bu konularda kendilerini, ailelerini ve tanıdıklarını ikaz etmesi gerekmektedir.** Bazı ortamlardaki yiyecek ve içeceklere farkında olmadan insanları etkileyen maddelerin karıştırılması mümkün olduğu gibi ortamdaki güzel kokulara bile bu tür maddelerin karıştırılması, eski çağlardan beri kullanılan bir yöntemdir.

Cemaatler, Kişiler ve Kurumlar Yoktur; Tek Bir Sistem Vardır

Şimdilerde; “*A, bunlar neymiş*” gibi hayret; “*Cemaat temizlendi mi her şey çözülecek*” gibi hayal; “*İnandık, güvendik, kandırıldık*” gibi kabahatten büyük özür; “*Biz masumuz, pişmanız, artık onlardan değiliz*” gibi konjonktürel ve gerçekçiliği tartışılır sözleri çokça duyuyoruz.

1. Kimse, bu yapıyı oluşturup olayları bu hale getiren, onlarca yıllık plan yapan ve binlerce insanı göz göre göre feda eden sistemi sormuyor/sorgulamıyor. Sanki bu durum, bilerek ya da bilmeyerek, bir anlık olaymış veya birkaç kişinin hesabıymış ya da birkaç kişiye özgü imiş veya birkaç kişiye yapılmış gibi görülmeye/gösterilmeye çalışılmaktadır. Yani bir başka ifade ile mesele; grupların, partilerin ve hatta devletlerin üzerinde çok daha ciddi bir meseledir.

2. Uluslararası sistemde boşluk ya da bölünmüşlük varmış gibi görünse de aslında yoktur. Sadece sistem, tüm ihtimalleri hesaplayarak birden fazla plan yapmaktadır. Bunun için de bazen birbirine zıt grupları ve olayları, aynı amaç için kullanmakta ve yönlendirmektedir. Aslında **güçlü olmak; her şeyi, her durumu ve her farklılığı, tek bir amaç için kullanabilmektir veya kendi istediği şekilde yönlendirmek/kontrol edebilmektir.**

3. Diğer taraftan her ne kadar bazı ayrılıklar ve/ya kontrol edilemez şeyler var ise de; **bize karşı olan düşmanlıkları**, bütün bu farklı görüşlerin temel ortak noktasıdır. Yani farklılıkların kontrol edilmesinden çok yönetilmesi/yönlendirilmesi ve belli bir amaç etrafından birleştirilebilmesi, sistemin tek olup olmadığı meselesinden daha acil ve daha önemli bir durumdur. **Yani daha öz ifade ile AB’nin dağılması ya da ABD, İngiltere, Almanya, Çin, Rusya düşmanlıkları, sistemin çöktüğüne işaret etmediği gibi tam anlamıyla bizim menfaatimize bir durum da değildir.**

4. **Bizim menfaatimize olan tek şey; bizim planımız ve bizim gayretimizle olan şeydir.** Oysa biz; bir başkasının gemisine binip bir başkasının plan ya da başarısına dahil olmakla avunup övünüyoruz. Bizim düşmanımızı bir başkasının bertaraf etmesi, bizim menfaatimize değil bilakis bazen aleyhimize dir. Zira bizim düşmanımızı öldüren, bizim üzerimize plan yapmıştır ve dahası ortada bilmediğimiz yeni bir düşmanımız vardır. Yani X düşman uçağını, Y’nin düşürmesi ya da Z terörist grubunu A grubunun bertaraf etmesi, bizim başarımız da övünmemiz gereken bir mesele de değildir. **“Hiç kimsenin, kendi çalışıp elde ettiğinden başka kazancı**

yoktur.”¹ ayeti kerimesinin bir anlamı da *“başında olmadığımız ve bizim planımızla olmayan işler, bizim işimiz değildir”* şeklinde de anlaşılabilir. *Yani mesele “birilerinin kurduğu oyunda “oyuncu olmak” mı yoksa “oyun kurucu” olmak mı meselesidir.*

5. **Daha somut bir mesele olarak; cemaat meseleleri yüzünden son dönemde ırkçı ve din karşıtı söylemlerin yükselmesidir.** “Kimin işine geliyorsa o yapmıştır” diyor bir Roma atasözü. Yani bu son darbe girişiminde kazanan kim, kaybeden kimdir? Bu iyice sorgulanmalıdır.

6. **Diğer taraftan; bu olayların sonucu olarak, insanların ve özellikle gençlerin, hayır ve hizmet gibi duyguları zedelenmiş, Müslümanların birbirlerine olan güvenleri zedelenmiştir.** Herkes birbirinden şüphe eder ve birbirinin aleyhine çalışır hale gelmiştir/getirilmiştir.

7. İşte bu son iki sebepten dolayı asıl sorulması gereken soru şudur: **“Acaba darbe girişimi”** demek mi daha doğru, yoksa **“darbe amacına ulaştı mı”** demek?”

8. **Diğer taraftan cemaatin en büyük faaliyet alanları olan “ılımlı İslam” ve “İslam dünyasının yeniden şekillendirilmesi” projeleri hala devam etmekte ve hatta gerçekleşmektedir.** Ülke güvenliği için tüm bölgenin güvenliği; bölgemizin güvenliği için de tüm dünyanın adalet ve refah içinde olması gereklidir. Yani biz sadece ülkemiz için endişelenir iken etrafımızdaki tehlikeleri asla göz ardı edemeyiz.

9. **Son olaylara; PEKÂLÂ SİSTEMİN KENDİSİNİ YENİLEMESİ ve DEŞİFRE OLAN KİŞİ, KURUM VE YÖNTEMLERİN DEĞİŞTİRİLMESİ olarak da bakmak mümkündür.** Zira sadece tek başına cemaat olayı bile sadece ülkemiz ile alakalı bir durum değildir.

Yazımızı, geleceğe yönelik bir kaygımızı ifade ederek bitirmek istiyoruz. Lakin bilinmelidir ki bu bir ümitsizlik ifadesi değil sadece tedbir alınmasını düşündüğümüz için ifadeyi vazife bildiğimiz bir meseledir.

---

¹ Necm, 39.

Cemaatler, Tarikatlar ve Ümmet Olma

Bu yazımızda herhangi bir grup ya da görüşü doğrudan hedef almadan bazı genel ikazlarda bulunmak istiyoruz. Fakat öncelikli olarak ifade etmek istiyoruz ki; biz hepimiz bir tek ümmetiz ve birbirimizle imtihan edilmekteyiz. Birbirimizden başka ümmet olmadığı için birbirimize de muhtacız. Aynı zamanda ve aynı dünyada yaşadığımız için de hepimiz birbirimize belli noktalarda benziyoruz. Yani başkaları için söylediklerimizi aynı zamanda kendimiz için de söylüyoruz.

Ayrıca “*Sûi misâl, misâl olmaz*” kaidesi gereğince belli kişilere mahsus hataları tüm bir gruba ya da belli gruplara mahsus olan hataları tüm ümmete yakıştırmaktan Allah’a sığınırız. Burada her hatayı ifşa etmek yerine sadece genele yayılmış ve ısrarla tekrar edilen yanlışları, isim veya grup adı vermeden ve doğrusuna da işaret etmek şartıyla dile getirmek istiyoruz:

1. İslam dininin ve geleneğimizin ana damarlarından birisi olan ve günümüzde tarikatlar ve cemaatler tarafından temsil edilen **Tasavvuf**’un temel amacı **nefis terbiyesi**’dir (ahlâk, tezkiye, riyâzât vs). Zikir ve diğer tüm faaliyetlerin ana amacı budur. Yoksa tasavvufun amacı; gösteriş veya başka dünyevi makamlar elde etmek, peşimizde birilerini toplamak, peşimizdeki ya da grubumuzdaki insanların sayısı ile övünmek, çatışmak ve tartışmak, üstünlük sağlamak vs. değildir.
2. Tasavvuf da diğer ilimler gibi meşrudur ve temeli Allah Resulü ile Ashabının hayatına dayanmaktadır. Ama bu demek değildir ki sonradan bazı bidatler ilave edilmemiştir. Ama bidatler, tasavvufun aslına ve meşruiyetine hanel getirmez.
3. Siyasi parti kurulur gibi mezhep ya da tarikat kurulmaz. Taraftar toplanır gibi mürit toplanmaz. Propaganda yaparmış gibi tebliğ; partizanlık gibi cemaatçilik yapılmaz. Ayrıca şeyh olmak, imrenilecek bir durum değildir. Zira bir kimse, kendisine güvenen ve etrafından toplanan tüm insanlardan mesuldür. Yani onların sorumluluğunu almış demektir.
4. Bizler dinin sahibi değil, hizmetkarıyız. Din, Allah’ın dinidir. Dini galip getirecek olan da O’dur. Bizim vazifemiz insanları Müslüman yapmak ya da insanları mümin-kafir, sapık-doğru yolda olan gibi tasniflere tabi tutmak değildir. Bize düşen tebliğ, hakikati yaşamak ve anlatmaktır. Bu yüzden mertebesi ne olursa olsun hiçbir beşer; asla Allah ve Resulünden üstün tutulamaz. Hucûrât Sûresi’nin ilk ayeti kerimesi “**Hiçbir şeyi Allah ve Resulü SAV’in önüne geçirmeyin**” şeklinde de tefsir edilebilir. Şeriate aykırı olan hiçbir davranışı kimse meşru gösteremez. Hiç kimse,

Allah ve Resulünün koymadığı bir kuralı farz haline getiremez. Oysa günümüzde Cenabı Hakk'a "Allah" Efendimiz SAV'e "Peygamber" yada "Muhammed" derken; kendi metbû'una ismiyle hitap edildiğinde öfkelenen yığınla tâbi vardır.

5. Ayeti kerimede "**Allah'ın yoluna çağır**"² buyurulmaktadır. Oysa bugün biz; insanları kendimize, kendi görüşümüze tabi olmaya, kendi hayallerimizi gerçekleştirmeye davet etmekteyiz.

6. Herkes ehli tarik olmak ya da herkes aynı meşrebe mensup olmak zorunda değildir. İnsanlar fitratlarına ve nasiplerine göre bir cemaate ya da tarikata mensup olurlar. Bu yüzden **tarik yani yol tek ama tarikat yani yöntem farklıdır**.

7. "**Cemaat olmadan İslam olmaz**" şeklinde Hz. Ömer RA'a atfedilen sözdeki cemaatten kasıt; fırka ya da grup değil tüm ümmettir yani Müslümanların birliğidir. Ümmetin 73 fırkaya ayrılacağına dair hadisi şerifte ifade edilen ilk anlam da "**Bölünmeyin! Yoksa 73 kişiden 72'si cehenneme gider. Ama bölünmezseniz 73 kişinin hepsi cennette gider/kurtulur**" demektir. Yoksa "**Biz fırkayı naciyeyiz. Geri kalanlar aralarında 72 sapık fırkayı paylaşınlar**" demek değildir.

8. Hepimiz, hocalarımızı ve büyüklerimizi hatasız görürüz. Bu ahlaki ve psikolojik bir tutumdur. Ama biz biliriz ki hepimiz yanılırız, unuturuz, şaşırırız, hata ederiz. Allah Teâlâ; Peygamber Efendimiz SAV'e bile ashabı ile istişare etmesini emir buyurmuştur. Ashabı kiram da zaman zaman Efendimiz'e gelip anlamadıkları ya da yanlış olduğunu düşündükleri meseleleri izah etmişlerdir. Bu yüzden hem peşinden gittiğimiz insanlara hem de peşimizden gelenlere yanlışlarını usulünce/güzellikle ifade etmeliyiz. Şeytan bizi; "**Eğer bunlara hatalarını söylersen senin peşinden gelmezler ve hepten yanlış içinde kalırlar. Oysa sen bunları zamanla düzeltirsin**" diye kandırmaktadır.

9. Peşimizde insan toplarken ya da bir grupta birlikte hareket ederken dikkat edilmesi gereken bir başka önemli husus; nerede durduğumuz yani neye hizmet ettiğimizdir. Ömrünü ibadetle geçirdiği halde batılla mücadele etmediği için dolaylı olarak batıla hizmet eden; ya da İslam'ın sosyal, siyasi ve ekonomik hayatla ilgili kurallarını ihmal ettiği için batıl bir hayat yaşayan ve batıla doğrudan hizmet eden nice insan vardır.

---

² Nahl, 125.

Eğitime Dair...

Bu yazımızda siyasi polemige sebep olmamak adına; yorum yapmak yerine, yorumu okuyucuya bırakmak arzusundayız.

Niyetimiz ise olaya temel ve bütüncül olarak bakmak suretiyle doğru soruyu sorabilmektir.

Zira **“İlim bir hazinedir, anahtarı ise sualdir”** buyuruyor Allah Resulü Fahri Kâinât Efendimiz. Yani doğru soru sormak, hakikatin bulunmasında en önemli adımdır.

Ama **“doğru soruyu, doğru zamanda, doğru yerde, doğru şekilde, doğru maksatla, doğru kişiye sormak”** şartıyla...

Ve tabi ki aldığı doğru cevabın veya verdiği doğru kararın gereklerini de yapmak şartıyla.

Bu minvalde aşağıdaki bazı tespitlerimi siz okurlarımla paylaşmak isterim:

1. Eğitim sistemi ile ilgili sorulması gereken ilk soru; insan yetiştirmek isteyip istemediğimizdir. Ya da bir başka ifade ile insana ne kadar değer veriyoruz? Veya makam, para, siyaset ve diğer dünyevi şeyler arasında bir tek insanın değeri nedir?
2. İkinci soru ise nasıl bir insan yetiştirmek istediğimiz ile alakalıdır. Zira herkes insan yetiştirmek ister. Çünkü çalıştırmak için, ticaret için ve yönetmek için; insana ihtiyaç vardır. Acaba şahsiyetli, düşünen ve üreten insan yetiştirmek mi istiyoruz yoksa sadece yönetilebilecek, düşünmeyen ve tüketen bir insan mı? Sorulması gereken belki de en kritik soru budur.
3. Bu iki soruya uygun bir cevap bulabildiysek şimdi üçüncü soruyu sormak istiyoruz: İnsan eğitmek müfredat ya da başka günübürlük çözümlerle mi olur yoksa bütün bir sistemle ve planlı çalışarak mı?
4. Sistemden kastımız birkaç yıllık ders içerikleri yapmak mıdır yoksa uzun vadeli, amacı ve yöntemi belli, öncelikli olarak kurucuları ve eğitimcileri de özenle ve uzun vadede yetiştirilmiş, planlanmış, kişiye ya da şartlara göre değişmeyen (ama tadil edilebilir) programlar mıdır?
5. Eğitim sistemini planlayanlar ya da değiştirenler; bunu eğitimciler ile ve eğitimcilere danışarak mı yapmaktadırlar? Eğitimi planlamak kimin hakkı olmalıdır?
6. Bu sistemin en temel unsuru olan öğreticilerin sistemdeki yeri ve değeri nedir? Onlar sadece birer uygulayıcı memur ve çalışan mıdır yoksa yetkileri olan, eğitim sistemini uygulayan ve geliştiren, pratikte çıkan sorunları çözen ya da çözümlerini

talep eden, değerli öncülerimiz ve hocalarımız mıdır? Sahi öğretmenlerimiz ve hocalarımızın sosyal statüleri nedir ve sizce ne olmalıdır?

7. Eğitimden beklentimiz nedir? Ya da bir başka ifade ile eğitim gerekli ve önemli midir? Bu soruyu, yukardaki bazı sorularla benzer olmasına rağmen, önemine binaen özellikle tekrar soruyoruz.

8. Devletin eğitimdeki yeri nedir? Takipçi ve denetçi mi? Yapıcı ve uygulayıcı mı? Yoksa tarafsız bir gözlemci mi?

9. Özel eğitim kurumlarından beklentimiz nedir? Onların yetki ve sorumlulukları ne olmalıdır? Bu kurumlarda yetişen insanlar devlete yani dolayısıyla insanlara mı hizmet edecektir yoksa başka amaçları mı olmalıdır?

10. Eğitim müfredatı neleri içermelidir? Sadece iyi bir tüketici ve sorun çıkarmayan vatandaş olmaya yetecek kadar bilgiyi mi yoksa ahlaki ve manevi eğitimi, üretimi ve sanatları da uygulayarak hayata hazırlayacak programları mı?

11. Ailenin eğitimdeki rolü ne olmalıdır? Aile, biyolojik olarak çocuk sahibi olduktan sonra çocuklarını okula emanet edip kendi hayatına devam eden bireyler topluluğu mu olmalıdır yoksa eğitim-öğretimin her aşamasına katkıda bulunup özellikle çocukların şahsiyet kazanmalarını ve hayata hazırlanmalarını temin mi etmelidir? Yoksa ailenin, çocuklara maddi destek olduktan sonra onların hayatlarına yön verme hakları olmadığına mı inanıyoruz? Veya mahşerde ailenin çocuklarından asla sorumlu olmaması ve herkesin kendi hayatından mesul olup kendi hesabını kendi vermesi mi daha doğru?

12. Son olarak eğitim zorunlu mu gönüllü olmalıdır? Ya da ne kadarı gönüllü ne kadarı zorunlu olmalıdır? Veya bir başka soru; öğrenciler, memnun edilmesi gereken müşteriler midir yoksa sorumlulukları olan insanlar mıdır?

“İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” diyor Şeyh Edebali.

Din de devlet de, insan için değil mi?

Hatta tüm kainat, insan için yaratılmamış mıdır?

Devleti devlet yapan da yetişmiş insan değil midir?

İnsan olmak için; bilmek, şuurlu olmak ve belli amelleri yapmak gerekiyor.

Bu da eğitim ve takip ile mümkündür...

Fâiz Hakkında Birkaç Mülâhaza

“Allah, içine fâiz karışmış malı tüketir. Zekatı ve sadakası verilmiş malı ise bereketlendirir. Allah, nimete nankörlük edip günaha ısrar edenleri sevmez.”³

“İnsanlara mallarınızı arttırmak için fâizle verdiğiniz mallar, Allah katında artmaz (Allah, bu malları da arttırmaz). Fakat Allah rızası için mallarının zekatlarını verenler ise mallarını kat kat arttıranlardır.”⁴

1. Fâiz haramdır. Lanetlenmiştir. Burada en ufak bir şüphe yoktur. “Ey (Allah’a ve Resulüne) iman edenler! İnsanların mallarından belli oranlarda fazladan aldığımız fâizi yemeyin! Artık Allah’tan korkun ki kurtulasınız!”⁵ ayeti kerimesi ile “Kimin yanında bir emanet varsa, onu sahibine emanet etsin. Bilin ki fâizin her çeşidi haram kılınmıştır/kaldırılmıştır. İlk kaldırdığım fâiz de Abdulmuttalib’in (amcamın) oğlu Abbas’ın fâizleridir. Lakin ana paranız sizindir. Ne başkalarına zulmedin ne de kendinize zulmettin.”⁶ hadisi şerifinde bu durum kati bir şekilde ifade edilmiştir.

2. Fâiz, sadece belli oranlarda mesela ev veya araba alırken ya da alışveriş yaparken belli oranlarda ödenen farkın adı olmayıp; tüm bir sistemin adıdır. Bu yüzden fâiz, Mekke’de değil Medine’de haram kılınmıştır. Zira fâizin sistem olarak helal olduğu bir dünyada, “*ben fâize bulaşmıyorum*” demek hem mümkün değildir hem de Allah indinde bizi kurtarmaz. Buna göre fâizin en küçüğüne bulaşmamak gerektiği gibi fâizin tüm dünyadan kalkması için de mücadele etmek gerekmektedir.

3. Yani “Müslümanların ekonomik bir sistemleri olmaması” bizim için bir kurtuluş değildir. Aksine adil ve fâizsiz bir sistem kurmak için çalışmadığımızdan dolayı da mesul oluruz.

4. Her aldığımız ürüne, fâiz nedeniyle %33 daha fazla ödediğimizi yani aslında 100 liraya aldığımız bir şeyin değerinin fâiz sistemi olmasa idi 66 lira değerinde olduğunu bilmek; fâizin ne kadar kötü, zararlı ve hayatımızın her alanına bulaştığını görmek için yeterlidir.⁷

³ Bakara, 276.

⁴ Rûm, 39.

⁵ Âli İmrân, 135.

⁶ Vedâ hutbesinden.

⁷ https://www.youtube.com/watch?v=JmPp0zNy_Jo

5. Fâizin her tarafa yayılmış olması, bizim daha fazla fâize bulaşmamız için mazeret değildir. ***Bir kere günah işlemek, sonraki günahlar için mazeret değildir.*** Aslolan, elinden geldiğince günahlardan kaçmaktır. “Ey (Allah’a ve Resulüne) iman edenler! Eğer gerçekten mümin iseniz, Allah’tan korkun ve eskiden aldığınız fâizlerin hepsinden vazgeçin. Eğer bunu yapmazsanız (yani fâizden vazgeçmezseniz) Allah ve Resulünün size savaş ilan edeceğini bilin. Eğer vazgeçip tevbe ederseniz, ana paralarınız sizindir. Ne başkalarına zulmedin ne de kendinize zulmettin.”⁸

6. ***İçinde emek ve risk olmayan tüm kazançlar fâizdir.*** Gayri menkulün kira geliri helal de paranın kirası fâiz niye helal olmasın diyenler, şu ayeti kerime ile ikaz edilmişlerdir. “Fâiz yiyenler, şeytan çarpmış kimselerin nöbetten ayılmaları gibi kalkarlar. Bunun sebebi, onların “alışveriş de fâiz gibidir ne fark eder” demeleridir. Oysa Allah alışverişi helal fâizi de haram kılmıştır. İşte bundan sonra kim nasihat dinler de fâizden vazgeçerse daha önce yaptıkları daha önce de kalır ve böyle bir kimsenin durumu hakkında Allah karar verecektir. Fakat kim buna rağmen fâize devam ederse cehennemliktir ve asla oradan çıkamayacaktır.”⁹ İşte tam bu noktada, Vedâ hutbesinde “fâizin her çeşidinin haram kılındığını” da hatırlamak gerekiyor.

7. “Paramı ticarete yatırsam ya da birine ticaret yapması için versem batacak. Bu yüzden bankada tutuyorum” demek fâize bulaşmak olduğu gibi aynı zamanda da israftır. Zira mal, Allah’a aittir. Bize emanet verilmiştir. “Onlara “gökleri ve yeri kim yarattı” diye sorsan “Allah” diye cevap vereceklerdir. O halde şükredip Elhamdülillâh deyin! Hayır hayır! Bunların çoğu cahildir.”¹⁰ Bize düşen, malı en verimli şekilde kullanmak yani ticaret yapıp üreterek zekat ve sadakasını da vermektir. İsrâf, sadece lüzumsuz harcamalar değildir. Ömrümüzü ve malımızı verimsiz şekilde kullanmak da israftır. Zira Allah Teâlâ, bizi en güzel ameli kim yapacak, bu ortaya çıksın diye yaratmıştır.¹¹

8. Rızık helal olmayınca dua, ibadet ve cihat da makbul değildir. Rızık helal olmasının şartları ise şunlardır:

- Malın bizim olmadığını, her şeyin gerçek sahibinin Mevlâ olduğunu ve malın bize sadece emanet olduğunu bilmek.

⁸ Bakara, 278-279.

⁹ Bakara, 275.

¹⁰ Lokman, 25.

¹¹ Mülk, 1.

- Çalışarak ya da ticaret ile kazanmak.
- İsraf etmemek yani malı en güzel şekilde kullanıp gereksiz harcamalardan kaçınmak.
- Rızka şüpheli şeyler katmamak. Zira rızkın sadece helal olması yetmez aynı zamanda temiz de olması gerekir.¹²
- Zekatını ve sadakasını vermek.

---

¹² Bakara, 168.

Farklı Olmak ve Farklı Görmek

Hem imtihan gereği hem de dünya hayatının devamı için insanlar, cinsiyet, kabiliyet, fiziki ve diğer özellikler gibi birçok konuda farklı yaratılmışlardır. Evlenip birbirini tamamlasınlar diye insanları kadın-erkek diye yaratan Allah'tır. Birbirlerinin işlerini görsünler diye farklı meslekleri öğreten, insanlara farklı yetenekler veren de Cenâbı Mevlâ'dır. İnsanlar tanışıp kaynaşsınlar, birbirlerinin eksikliklerini tamamlasınlar diye farklı milletler var eden de O'dur. Şu halde;

1. Türk, Kürt olmak hatta Hıristiyan veya Müslüman olarak doğmak bizim elimizde olmadığı için bunda ayıplayacak yada utanacak bir durum yoktur. Aslolan nerde olduğumuz/nerden geldiğimiz değil ne yaptığımız ve ne yapacağımızdır.
2. Nerden geldiğimizle övünemeyiz. Fakat İslam için yaptıklarımızla övünüp evlatlarımıza kendi akrabalarımızın ve kendi milletimizin yaptıkları şeyi örnek olarak verebiliriz. Zira "hayırlı işlerde yarışmak" meşru kılınmıştır.¹³ Örneğin Türk milleti olarak, ecdadımızın 1.200 sene İslam'a hizmet etmesi, İslam düşmanlarına karşı koymaları ve ehli sünnetin hakim olması için gayret etmeleriyle övünebiliriz. Hatta bununla övünmeli ve evlatlarımıza/yeni nesillere bunları örnek olarak sunmalıyız.
3. Allah Teala, her millete farklı bir yetenek ihsan etmiştir. Milletlere düşen; bu farklı özel yeteneklerin tespit edilmesi ve bu güzel taraflarını İslam'ın ve diğer insanların hizmetlerine vermeleridir. Örneğin Türkler savaşçı özelliğe sahiptir. Ecdat, Türkmen aşiretlerinin bu özelliklerini İslam'a hizmet için yönlendirmiştir. Allah hepsinden razı olsun. Yine Araplar misafirperverlik ve sadakatleri ile tanınmıştır. Eğer insanların yeteneklerini güzel ve hayırlı işlere yönlendirmezsek; bu özellikler kötü şeylere hizmet edecektir. Oysa Allah Teala, hiçbir şeyi gereksiz yaratmamıştır. İnsandaki öfke ve kıskançlık gibi olumsuz duyguların bile hikmeti vardır. İnsana düşen vazife, öfkesini Allah'ın öfkelenmediği şeylere yönlendirmektir.
4. İnsanların farklı ideolojik tutumları ve meşrepleri de aslında rahmettir. Zira hayatın çok çeşitli alanları vardır. İnsanlar da farklı şeylere meyillidirler. İslam tarihi boyunca tasavvuf ehli insanlar, farklı fitrattaki farklı insan gruplarına hitap etmiştir. Kimi tarikatlar esnafa hitap ederken bazı tasavvuf grupları askerlere yönelik hizmet vermişlerdir. Eğitimle ve sosyal hizmetle ilgilenen hatta insanlara iyilik yapmak maksadıyla hastaneler kuran ve yol güvenliği sağlayan gruplar da olmuştur. Bu yüzden halkımız da bu

---

¹³ Bakara, 148.

farklılıkları bir çatışma konusu yapmamalı; bütün bunları rahmet, hizmet ve işbirliği için fırsat olarak görmeli ve kullanmalıdır.

5. Devletimize düşen de farklılıkları hizmet ve topluma yarar olarak kullanmaktır. Örneğin Osmanlı devleti için, Germiyanogullarının ilhaki Osmanlı'da denizciliğin gelişmesi açısından önemlidir. Çandarlı ve Karamanoğulları beyliklerinin ilhaki ile Osmanlı devleti siyasi olarak güç kazanmıştır. İstanbul'un fethi ve Bizans'ın fethi, devlet için kültürel ve mimari alanda çeşitli gelişmelere sebep olmuştur. Rum ustalar ve mimarlar, devletin her köşesinde imar faaliyetinde bulunmuşlardır. Ermeniler, yıllarca devletin mali işlerinde hizmet vermişlerdir. Yahudiler, ekonomik ve siyasi faaliyetlerde kullanılmıştır. Özellikle Yahudilere verilen ticari imtiyazlar; Yahudilerden uluslararası ilişkiler ve istihbarat konusunda istifade etmeye yöneliktir.

6. Evlilik de farklılıklar, rahmet ve berekete örnektir. Evlenerek yeni akrabalar ve yeni dostlar ediniriz. Farklı kültürler ve adetler öğreniriz.

7. Seyahat etmek, İslam tarihi boyunca ilimle ve hizmetle uğraşan kişiler için adet haline gelmiştir. Gezerek farklı kültürler, farklı insanlar ve farklı beldeler görülmüştür. Farklı insanlardan bir şeyler öğrenmek ve geçmiş insanlardan ibret almamız için Allah Teala bize yeryüzünde gezip dolaşmamızı tavsiye buyurmuşlardır.¹⁴ Farklı yerler, farklı hizmet alanları için de birer fırsat olarak düşünülmelidir.

8. Kainatta çeşit çeşit varlıklar vardır. Hatta aynı tür varlık içinde çok çeşitli sınıflar vardır. Örneğin insanlar kavimlere ve milletlere, kavimler aşiretlere ve ailelere ayrılmıştır. Hatta bugün yeryüzünde yaşayan milyarlarca insan, neredeyse birbirine hiç benzememektedir. Allah Teala'nın varlıkları farklı ve çeşitli yaratması; bir imtihan ve rahmet olmanın yanında; ayrıca Allah Teala'nın kudretine ve ilmine de delalet etmektedir. **“Dillerinizin ve renklerinizin farklı olması, Allah'ın mucizelerinden ve (sıfatlarının) delillerindedir.”**¹⁵ ve **“Gece ve gündüzün birbirinden farklı olması ve uzayıp kısılmasında da göklerin ve yerin yaratılışında da takva ehli kimseler için nice hikmetler ve mucizeler vardır.”**¹⁶ ayeti kerimeleri buna işaret etmektedir.

O halde; gerek devlet gerekse millet olarak, insanların dil, davranış, ırk ve renk, cinsiyet, yaş, eğilimler ve mesleklerinin farklı oluşunu bir çatışma yada kavga sebebi olarak görmemeli; bunların hem birer imtihan hem de birer imkan olduğunu bilmeliyiz. Bütün bu farklılıkları

¹⁴ Ankebût, 20.; Rûm, 42.; Âli İmrân, 137.

¹⁵ Rûm, 22.

¹⁶ Yûnus, 6.

güzelliklere dönüştürerek dünya ve ahirette bize yararı olacak işlerde bu farklılıklardan istifade etmeliyiz.

Unutmamak gerekir ki kainattaki her şey orijinaldir ve güzeldir. Her insan da orijinaldir ve farklı bir güzelliği taşımaktadır. İnsanların aynı düşüncelerini ve aynı olmalarını beklemek hem tabiata aykırıdır hem de Allah Teala'nın yaratılışına karşı gelmektir.

Yine unutmamak gerekiyor ki insanları bu şekilde farklı beden ve karakterde yaratan Mevlâ Teâlâ'dır. Bize düşen her şeyi olduğu gibi kabul edip olduğu gibi beğenmektir. İnsanların yaratılışlarında kusur yada eksiklik görmek; Allah Teâlâ'nın nimetlerini beğenmemek ve O'na karşı isyan etmektir.

“Ey insanlar! Sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve tanışıp anlaşasınız diye sizi kabileler ve aşiretler olarak ayırdık/yarattık.”¹⁷

“Allah, kiminize kiminizden daha çok rızık/zenginlik verdi.”¹⁸

“Sizi yeryüzünde halife olarak yaratan/tayin eden ve imtihan olsun diye bazı konularda kiminiz kiminizden üstün yaratan Allah'tır.”¹⁹

“İnsanların geçimlerini biz tayin ettik ve aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine hizmet edip iş gördürsünler diye de onlara farklı farklı kabiliyetler/dereceler verdik.”²⁰

“Erkekler kadınların koruyucusu ve idarecisidir. Bunun sebebi, erkeklerin kadınlar için mallarını harcamalarıdır. Biz, insanları bazı yönlerden birbirinden farklı yarattık.”²¹

---

¹⁷ Hucûrât, 13.

¹⁸ Nahl, 71.

¹⁹ En'am, 165.

²⁰ Zuhruf, 32.

²¹ Nisa, 34.

Felsefe, Düşünce, Tefekkür, Akıl ve İlim

1. **Felsefe, düşünce veya tefekkür, ilim, hikmet ve akıl aynı anlamda olup birbirinden farklı şeyler değildir.** Bizim geleneğimizde eşyanın hakikatini araştırmak olan ilim kavramı, bilimsel bilgi, felsefe, burhan ve hikmet aynı anlamda kullanılmaktadır. Klasik dönemde felsefe; ya genel anlamda matematik, mantık, fizik, siyaset ve ahlak gibi bilimlerin anlamında ya da özel anlamda ilmî ilâhî yani metafizik anlamında kullanılmıştır. Bu anlamda bilginin kötüye kullanılması ve felsefenin modern batı tarafından suiistimal edilmesi; bu ilimlerin meşruluğuna hanel getirmez.
2. **İnsanın en temel vasfı temyiz olup dini hükümlerle mükellef olmanın temel şartı da akıl sağlığının yerinde olması ve aklını gerektiği gibi kullanabilmesidir.** Akıl sağlığı yerinde olmayan kimse İslam dini ile sorumlu tutulamayacağı gibi akli başında olduğu halde aklını herhangi bir nedenle gerektiği gibi kullanamayan kişinin ehliyeti de olamaz.
3. **İnsan; iyi-kötü, güzel-çirkin, adil-zalim, hak-batıl ve zararlı-faydalı ayrımı yapabilir ki işte biz bu yeteneğe temyiz ve akıl diyoruz.**²² Bir bebeğin bile kendine faydalı ve zararlı ya da tatlı ve acı olan şeyleri ayırt edebilme yeteneği vardır. Bu yüzden en cahil kişi dahi yerde insanlara zarar veren bir diken kaldırmanın iyilik olduğunu veya hırsızlığın kötü olduğunu bilebilir. “Kâlû Belâ”nın bir anlamı da işte bu insan fitratıdır.²³ Bu yüzden İslam dininin tebliğinden haberi olmayan bir insan bile Allah’ın varlığını ve birliğini bilmekle mesuldür.
4. **Eğer din olmasa idi insan akli, yolunu şaşırırdı. Fakat akıl olmasa idi insan, gerçek din ile uydurma ve tahrif edilmiş dinleri ayırt edemezdi.** Akıl sayesinde kötü bir ailede yetişmiş insan iyi, Hıristiyan bir dünyada doğmuş bir insan Müslüman olabilir. Din; her açıdan insan aklına yol göstermek için gönderilmiştir.
5. **İnsan akli bilgi üretmez.** Tıpkı midenin yiyecekleri besine çevirmesi gibi verilen bilgileri doğru bilgiye çevirir. Yani insan akli, doğuştan boş olan zihne dışardan gelen bilgilerle çalışır.²⁴ Burada esas olan akıl sağlığını korumak ve akla doğru bilgi vererek akli kurallarına uygun olarak kullanmaya çalışmaktır. **İslam dini, akıl sağlığını; içki yasağı gibi maddi tedbirlerle, günahlardan uzak durma gibi manevi tedbirlerle muhafaza altına almıştır.** Günahların kalbi karartması ve

²² Şems, 8.

²³ A’raf, 172.

²⁴ Nahl, 78.

kalplerin mühürlenmesinin bir anlamı da insan aklının sağlıklı çalışmaması yani temyiz görevini yerine getirememesidir.²⁵

6. Allah'ın insana bahsettiği ve insan olmanın en temel özelliği olan akıl; eşyanın hakikatini bilebilir. **Bizi halife olarak yaratan ve bize yeryüzünü imar etmemizi emir buyuran Mevla; bunu yapabilmek için bize akıl ihsan etmiştir.**²⁶ Namaz vakitleri ve kıblenin tespiti için astronomiye, zekatın toplanması ve mirasın dağıtılması için matematiğe, sağlık için tıp ilmine, yeryüzünün imarı ve cihat için teknolojiye, insanların sevk ve idaresi için siyaset ilmine ihtiyaç vardır. Yine faiz meselesinin anlaşılabilmesi için modern iktisat ve siyaset teorilerinin bilinmesi zorunludur.

7. Bütün bilgilerin kaynağı ilahidir. **İlk insan yani Hz. Adem AS, aynı zamanda ilk peygamberdir. O bizim hem peygamberimiz hem de her şeyi öğrendiğimiz babamızdır.** Ateş yakmayı bize öğreten O'dur. İlk tarımı yapan O'nun evladı Habil; ilk hayvancılığı yapan Habil'in kardeşi Kabil'dir. Yazı yazmayı bize öğreten peygamberlerdir. Demir'i işleyip zırh yapan, camı kullanan Davud AS'dır.

8. Bu yüzden **bilginin İslamisi ya da İslâmî olmayan bilgi** gibi bir şey söz konusu olamaz. **İslâmî olmayan şey; bilginin kötüye kullanılması ve bilgiyi kötüye kullananlara engel olunmamasıdır.** Her şey gibi bilgi de bize emanettir. Onu insanların faydasına kullanmak ve bilgiye sahip çıkmak farzdır. İşte bu nedenle İmam Gazzâlî'ye göre her türlü bilgi farzdır. Ama bazı şeyler uzmanlık gerektirir ve herkesin bilmesine gerek yoktur.

9. Allah Teâlâ, birçok ayeti kerimede, yeryüzünde gezip dolaşın, yıldızlara bakın, eşya üzerinde tefekkür edin buyurmuş; **kainattaki her şeyin, Allah Teâlâ'nın yaratma, kudret ve ilmine delalet ettiğini ifade buyurmuştur.** Yine ayeti kerimelerde, tefekkür etmeyen ve aklını kullanmayanların insan olamayacağı, bunların hayvanlardan daha aşağı olduğu ifade edilmiştir.

²⁵ Bakara, 10.; Hacc, 53.; Nur, 50.

²⁶ Hûd, 61.

Gençlerin Sorunları Üzerine Birkaç Kelam

İnsanlığın sorunları ve özellikle de gençliğin sorunları denilince birçok şey saymak mümkündür fakat burada sorun olmayan şeyleri veya asli sorun olmayanları ayırt ederek gerçek ve ana sorunları tespit etmek; sonrasında ise çözüm üretmek gerekmektedir.

1. Gençliğin en önemli sorunu olarak zikredilen şey; mevcut dünyadır. Yani içinde bulunduğumuz modern, ahlaken yozlaşmış, refah seviyesi artmış ve siyasi/ideolojik bir sürü akımın olduğu bu dünya; ana problemimiz olarak görülmektedir.

2. Oysa bize göre mevcut dünya, asli ve temel sorun değildir. Zira her dönemin kendine göre sorunları vardır. Her dönem kendine göre zordur. Kınalızade Ali Efendi bile, bizim gıpta ettiğimiz Kanuni döneminden “yozlaşmış” bir toplum olarak bahsetmekte ve kıyametin yaklaştığını ifade etmektedir.

3. *Şu halde asıl sorun ne yaşadığımız değil ne yaptığımızdır. İnsanlar cenneti de cehennemi de yaşadıkları ve başlarına gelen şeylerle değil; yaptıklarıyla ve yapmadıklarıyla yani amelleriyle kazanmaktadırlar.*

4. Diğer taraftan, her dönemin şartlarına göre imkanları da artmakta veya azalmaktadır. Teknoloji ve globallik, yozlaşma ve olumsuzlukların yayılmasında önemli bir etkidir. Fakat diğer taraftan aynı imkanların; hayrın ve güzelliklerin de hızla yayılması ve çoğalması için bir imkan olduğunu da unutmamak gerekiyor.

5. Gençliğin ilk temel/asli sorunu, eğitim sistemidir diyebiliriz. Dünya üzerindeki mevcut eğitim sistemi, insanların iyi birer tüketici olmalarına yöneliktir demek, herhalde abartı olmaz. Yani dünyadaki genel eğitim sistemi; insanları üretmeye, sorunları çözmeye veya çalışmaya değil; tüketmeye, hazır alışmaya, rahat içinde yaşamaya ve sorunları geçiştirme ya da başkalarına havale etmeye yöneliktir. Yine aynı eğitim sistemi, şahsiyet ve irade eğitimini amaçlamamakta ve dahası gençleri hayata hazırlamamakta; hayatın asıl amacı ve asıl sorunlarını öğretmemektedir.

6. Eğitim ile alakalı olan bir diğer sorun ise rehberlik/rol model sorunudur. Müslümanlar olarak gençlere sunduğumuz örnekler ya tarihte kalmış, unutulmuş ve uzak şahsiyetlerdir ya da gençler tarafından ulaşılmaması imkansız görülen büyük ve değerli şahsiyetlerdir. Tarihi küçümsüyor değiliz fakat gençlerimize vereceğimiz

örnek; güncel, ulaşabilecekleri ve her alanda kendilerine örnek alabilecekleri şahsiyetler olmalıdır.

7. **Yine eğitimle doğrudan alakalı bir mesele, bilgi kirliliği meselesidir.** Bugün maalesef bilgi kaynakları çoktur ve bunlara ulaşmak kolaydır. Bu da asli kaynaklar ile gereksiz ve ikinci derece bilgilerin karışmasına neden olmaktadır. Ayrıca güvensiz ve denetimsiz bir alan internetin ana konularda bilgi kaynağı olması da ciddi bir sıkıntıdır. Bir alanda bilgi sahibi olmak demek, o alanın uzmanlarını tanımak demektir. Uzman olanla olmayanı ayıramayan kimse, o alanda bilgi sahibi olamaz. Yine doğru ile yanlış ayırt edemeyen bir kimsenin de bilgi sahibi olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu yüzden asıl kaynaklardan ve uzmanlardan öğrenme meselesinin önemi vurgulanmalı; ana kaynağa inme yöntemleri öğretilmeli ve internetin ne derece ve hangi konularda bilgi kaynağı olabileceği hususu iyice belletilmelidir.

8. **Gençlerin eğitim sistemi haricindeki ikinci ana sorunu; aile ve özellikle baba sorunudur.** Ailenin üzerine düşen görevlere bir sonraki yazıda inşallah değineceğiz.

9. Ailede babanın rolü çok mühimdir. Çünkü;

- Baba idarecidir.
- Baba terbiyecidir.
- Baba sorumludur ve ahrette de hesabı önce baba verecektir. *Yoksa cennette erkeğe, onca nimet, kaşının ve gözünün güzelliği için mi vaadedilmiştir?*

10. Zira cennet annelerin ayakları altındadır ama **baba da cennetin orta direğidir.** Her erkeğin, bu iki nimeti ne ile hakkeceğimiz hususunu düşünmesi icap etmiyor mu?

11. Fakat yine de ailelere ve babalara haksızlık etmemek gerektiğini de unutmuyoruz. Zira hayat bir bütündür ve toplumun tüm kademeleri tamamlanmadan babaların da vazifelerini hakkıyla yerine getirmeleri zordur. Biz bu yazımızda sadece aileye ve özellikle babaya düşen vazifelere değindik. Biz üstümüze düşeni yaptıktan sonra hidayet Allah'tandır ve biz elimizde olmayan şeylerden mesul değiliz. Zaten tüm dünyaya adaleti ve hakkı hakim kılmak için çalışmamızın bir gerekçesi de kendimizi ve ailemizi koruyabilmektir.

Haber; Kötülüklerin Reklamını Yapmak ya da Ömrünü Faydasız Şeyleri Dinlemekle Geçirmek İçin Değildir

Şiir; İslam'ın ilk yıllarında, Mekke döneminde, batılın savunulması ve İslam'ın kötülenmesi için kullanılıyor olması sebebiyle yasaklanmış²⁷; fakat Medine döneminde, İslam'ın güçlenmesi ve birçok şairin de Müslüman olmasıyla birlikte, İslam'ın yayılması ve Müslümanların müdafaa edilmesi için yine bizzat Efendimiz'in emriyle serbest bırakılmış hatta emredilmiştir.

İslam tarihi boyunca şairler; güzel işlerin, cesaret ve cömertlik gibi ahlaki erdemlerin, savaşların, şehitlerin hatta deprem ya da ölüm gibi işlerin halka duyurulması ve gelecek nesillere aktarılması hizmetini ifa etmeleri için desteklenmiştir. Efendimiz SAV; **“Şürde ve güzel sözde sihir vardır”**²⁸ buyurarak güzel sözün insan duyguları üzerindeki etkisine dikkat çekmiştir. Müslümanlar da bu hadisi şerif ışığında şiirin ve sözün etkisini kullanarak insanlara güzel ahlak kazandırmak ve güzel olayları hatırlatmak için gayret göstermişlerdir.

Şairlerin o zamanlar ifa ettiği fonksiyonlar, günümüzde medya ve bazı sanat dalları vasıtasıyla ifa edilmektedir. Buna göre;

1. Her alanda olduğu gibi hayatın medya ve sanat gibi alanlarında da İslam'ın temel esasları hakim kılınmalı; sözün bu güzel tesirleri insanların dünya ve ahirette hayrına olan işlerde kullanılmalıdır. Sanatların ve medyanın öncelikli amacı, insanların temel ahlak ve görgü kuralları ile gündelik hayatta menfaatlerine olan şeyleri öğrenmelerine yönelik olmalıdır.
2. Mahremiyete riayet etmek, sırların ifşası, insanların gizli ve özel yönlerini araştırmak, milli ve manevi değerlere aykırı davranmak; asla haber yapma/dinleme özgürlüğü adı altında değerlendirilemez. Kamu ahlakı ve devlet düzenini bozmaya yönelik her türlü haber de bu anlamda meşru değildir. İslam dini; zina ve hırsızlık gibi cezaların uygulanması için bile olsa dahi gizli işlerin araştırılmasını men etmiştir.²⁹
3. Haber yapmanın bir amacı da tabii ki insanları kötülüklerle karşı uyarmaktır. Zira Hz. Ömer RA; **“Yanlış bilmeyen yanlış düşer”** buyurmuşlardır. Fakat insanları kötülüklerle karşı dikkatli olmaya davet ederken maksadı aşmamak; yani insanları korkuya sevkedecek ve hatta bazı zamanlar da o günahı işlemeye

²⁷ Şuara, 225.

²⁸ Buhârî, Tıp, 10.

²⁹ Hucurât, 12.

özendirecek nitelikte haber yapmaktan kaçınılmalıdır. Örneğin kumar veya madde bağımlılığı; tabi ki ailelerin dikkatinin çekilmesi gereken konulardır. Fakat bu haberler bazen gençleri özendirecek nitelikte olmakta ya da aileleri her şeyden şüphe eder/korkar hale getirmektedir. Son zamanlarda çocuk istismarları ile alakalı haberlerin en ince detaylarına kadar anlatılmasının toplum ahlakı ve toplum psikoloji üzerinde ne gibi etkiler yapacağı hesaplanmalıdır. Tabi ki suçlar cezalandırılmalıdır.

Ama bu konuda maksadı aşmamak gerekmektedir.

4. Kötülüklerle karşı insanları ikaz ederken dikkat edilmesi gereken bir başka husus da devlet otoritesi ve makamları ile İslam dininin ve kurumlarının zedelenmesine sebep olmamaktır. Zira bazı zamanlar devlet adamlarının ayıpları ortaya konurken kurumlar; din adamları ya da dini kurumların yanlışları gündeme getirilirken İslam dini ve insanların inançları aşağılanmaktadır.

5. Yapılan haberlerle ilgili dikkat çekmek istediğimiz bir başka mesele de; insanlara faydası olmayan ve gündem saptırmaya yönelik haberlerdir. Müslümanlar, kendi gündemlerini kendileri oluşturmalı; başkalarının oluşturduğu sun'î gündemlerin peşinden gitmemelidirler. Bazı haberlerin başka olayları örtmek ya da insanların dikkatlerini başka yöne çekerek insanların arkasından başka işler çevirmek maksatlı olduğunu hatırlamak ve hatırlatmak; Müslüman ahlakının gereğidir.

6. Bu gibi haberlerin yapılması nasıl ki meşru değil ise bunları dinlemek ve izlemek de aynı derecede meşru değildir; vebaldır. Zira haber kaynaklarını ayakta tutan temel saik, insanların ilgisidir. Her ne kadar bazı haberler kasıtlı yapılsa da bu gibi haberleri dinlememek; en azından kendimizi ve ailemizi bu gibi kötü şeylerden korumak için gereklidir. Magazin ya da dedikodu niteliğindeki haberleri izlemek, **şuurlanmak değildir**; zihni boş şeylerle doldurmaktır.

7. Müslümanların üzerine düşen bir başka sorumluluk da dini ve milli değerlerimize aykırı haberlere tepkisiz/kayıtsız kalmamalarıdır. Maalesef Müslümanların büyük çoğunluğu; futbol takımları aleyhine olan haberlere gösterdikleri tepkilerin zerresini İslam dini ve milli değerlerimiz uğruna göstermemektedirler.

8. Haberdar olmanın amacı tedbir almak ve iş üretmektir. Yoksa sadece dedikodu yapmak ya da vakit geçirmek için haber takip edilmez ve/ya dinlenmez. İsrاف haramdır. **Can israfından sonraki en büyük israf zaman israfıdır. Zira zaman, ömrümüzün akıp gitmesidir. Ömrümüz ise ahiret saadetini kazanmak için kullanabileceğimiz yegane sermayemizdir.**

9. Allah Resulü; duyduğu her şeye inanmanın ve duyduğu her şeyi başkalarına anlatmanın, insana günah olarak yeteceğini hatta artacağını ifade buyurmuşlardır.³⁰ **“Bilmediğin şeylerin ardına düşme. Zira göz, kulak ve kalp; yaptıklarından hesaba çekileceklerdir.”**³¹ ayeti kerimesinde de bu konu açıkça ifade edilmektedir.

---

³⁰ Süneni Ebû Dâvud, 16/231,232.

³¹ İsrâ, 36. Ayrıca bkz. Kâf, 18.

Zulmün Görünen veya Gösterilen Yüzü: Halep

1. **Halep'e üzülme, insan olmanın asgari şartıdır.** Yani bir erdem değil görevdir. Ve Halep'e yardım etmek, imanın da en temel gereklerinden birisidir. Yani **farzdır ve görev olan şeyi yapmakla övünmek te fazilet değildir.**

2. Yardım etmek ve vermek ile ilgili ayeti kerimelerde, üzerimize düşen görevler şöylece ifade edilmiştir:

- Zekat ve fitre.
- Sadaka.
- Akrabaya yardım.
- Komşulara iyilik.
- İhtiyaç sahiplerine yardım.
- Diğer yardımlar. **Bu yardımlardan hiçbirisi diğerine mani değildir.** Yani; “ben zaten zekat veriyorum yardım ediyorum” diyerek mazluma, akrabaya veya diğer ihtiyaç yerlerine yardım etmemek; asla doğru değildir. “Bu sene kurbanı falan yere gönderelim, orada ihtiyaç vardır” demek de yine kolaya kaçmaktır. Zira kurban ayrı, yardım ayrıdır.

3. Meseleyi sadece Halep veya başka mahalli yerlerde görmek, yüzeysel ve basit düşündür. **“Türkiye'nin sonu ne olacak acaba?”** sorusu da çok sağlıklı bir soru değildir. Zira:

- İncamız gereği tüm dünyadan mesulüz. Yani bütün yeryüzü mümin için vatandır.
- **“Sınır müdafaası, sınır ötesinde başlar”** stratejisi de meselelerin yerel ve sathi görülmemesine işaret etmektedir.
- Global dünya gereğince yeryüzündeki bütün siyasi, ekonomik ve ahlaki olayların birbirini etkilemesi de dikkate alındığında; kendi canımızı, malımızı, ahlak ve namusumuzu ve hatta incamız korumak için; tüm dünyayı madden ve manen ıslah etmek, tüm dünyadaki zulmü kaldırmak elzem hale gelmektedir.

4. Tüm medyanın sadece dünyadaki belli bir yere odaklanmasının bilinen veya anlaşılmasın bir nedeni var mıdır? Yani yeryüzünün yarısından fazlası aç ve üçte birinden fazlasında savaş varken; acaba sadece bizim gözümüz niye belli bir yöne sevk edilmektedir? **Bir başka ifade ile sadece gördüklerimize üzülürken; gözümüzü diğer yerlere niye kapatıyoruz?**

5. Bu meselelerde dikkat edilmesi gereken bir diğerk husus; öfkelenmenin ve pişmanlığın faydasız oluşudur. **Bize düşen üzölmek ya da pişman olmak değildir.** Bize düşen, üzerimize düşen vazifeyi ifa etmektir. Zira:

- Öfkelenmek, bütün enerjimizi alıp götürüyor.
- Yine gazabımız, bizi sakinleştiriyor. Yani öfkelenerek kendimizi avutuyor, kendimizi rahatlatıyoruz.
- Pişmanlığı; olumlu ve olumsuz olmak üzere ikiye ayırıyoruz. Olumlu pişmanlık; tevbenin de şartı olup sonrasında kişinin kendini düzeltmesi ve üzerine düşeni icra etmesine yardımcı olur.
- **Olumsuz pişmanlık ise Kabil'in, kardeşi Habil'i öldürdükten sonra yaşadığı pişmanlıktır. Buna günah çıkarma da diyebiliriz.** Yani Kabil kardeşini öldürdükten sonra; "Aa çok pişman oldum" demekle; içini, rahatlatmakta ve kendini haklı görmektedir. Ayrıca bu pişmanlıktan sonra üzerine düşeni yapmamış; aksine hatasını görmeyerek yine kendini düzeltmeden yoluna devam etmiştir.

6. Peki ne yapmalı ve nerden başlamalıyız? Daha önceki yazılarda da ifade etmekle birlikte burada kısa bir özet yapmayı faydalı görüyoruz:

- Mücadele, planlı ve sistemli olarak yapılandır. Cihat ile ilgili yazdığımız yazıda systemsiz ve plansız yapılan faaliyetlerin cihat olmadığını ifade etmiştik.
- Mesele yüzeysel çözümler değil daha sistemli ve köklü mücadeledir. Bu da yeryüzünden zulmün ve batılın kakması için mücadele etmek; tüm yeryüzüne adalet ve hak hakim olsun diye çalışmaktır.
- Dünyaya adalet ve hak hakim olduğunda zaten açlık ve savaş olmayacaktır. Ayrıca kimsenin kimseye yardım etmesine de ihtiyaç kalmayacaktır. Zira tüm ölkelerin kaynakları, oradaki insanların yaşaması için yeterlidir. Fakat zulüm, faiz ve diğerk sömürü araçları; bu kaynakların belli ellerde toplanmasına veya israf edilmesine yol açmaktadır.

7. Zulmü ve batılı kaldırmanın yolu ise "iman" ile mümkündür. Bu yüzden peygamberler, insanlara yardım etmeden ve savaşmadan önce şahsiyetli ve iman sahibi bir zümre oluşturmak istemişlerdir. Böylece bu zümre tarafından tüm diğerk faaliyetler planlanıp icra edilebilecektir. Bu yüzden bütün peygamberlerin bütün insanlara getirdiği iki temel emir vardır: Allah'a iman-ibadet etmek ve insanlara zulmetmemek.

- İman; sadece Allah'a güvenmek, her şeyi O'ndan bilmek. Her şeyi O'nun rızası için ve O'nun emrine uygun olarak yapmaktır. İbadetler de bu imanı pekiştirmek ve devam ettirmek içindir.

- İnsanlara zulmetmemek. Zulüm ise şahsiyet ve imanın yerleşmesine engeldir. Firavunun ilahlık iddiası da insanlara zulme yol açtığı için Musa AS, buna karşı çıkmıştır. Yoksa firavunun bu iddiasının haşa Mevlâ'ya hiçbir zararı yoktur. Faiz, hırsızlık ve kumar hatta zina bile insanlara zulüm olduğu için yasaklanmış işlerdendir.

8. İman eksik olduğunda, insanlara yapılacak yardımların ve yerel çözümlerin anlamı yoktur. Zira iman olmadığına:

- **Ahlak olmaz** zira ecdad "kork Allah'tan korkmayandan" demişlerdir.

- **Şahsiyet olmaz** zira Allah'ı tanımayan kişiden adam olmaz.

- **Adalet olmaz** zira Allah'ın hakkına riayet etmeyen kimse, kulunkine hiç etmez.

- **Cihat olmaz** zira şahsiyet ve ahlak sahibi olmayan kimse, ancak paralı asker ya da şan şöhret için savaşıyor bir katil olur.

- **Düzen olmaz** zira Allah'ın emrini kabul etmeyen kimse, diğer kulların ne dediğini de dikkate almayacağı için herkes kendi görüşüne göre amel etmek ister.

- **Yardım olmaz** zira Allah rızası için yapılmayan her yardım, ya karşılığı beklenerek ya da gösteriş amacıyla yapılır.

- **Plan ve sistem olmaz** zira Allah'ın emirlerini dikkate alınan her plan, başarısız olmaya mahkumdur.

İçtihadın Kapısı Mı!

Bazılarının işine geldiği anlamakta ısrar ettiği daha nice kavram... Şimdilerde de konu içtihat. Peki kim tartışıyor? Müçtehitler mi? Yoksa müçtehit namzetleri mi?

Genelde bizim buralarda, herkes, alanı dışında konuşma arzusunda. Tabi ki akademik olarak insanların ikinci bir alanda uzmanlık sahibi olmaları güzel ve etkileyici. Lakin mesele öyle değil. Siyaseti, halk yapıyor. Mühendislerin dini konularda konuşma merakları var. Tarihçiler ise en az tıp mezunu kadar doktorlar. Bu durumda ilahiyatçılara da ekonomi ve hukukla uğraşmak kalıyor ki bu yüzden maliyeciler ve hukukçular da kendi alanları dışında konuşmak zorundalar.

Bu yazıyı, bu hafta içinde gördüğüm ve maalesef bir ilahiyatçıya ait “İçtihat kapısı kapatılmasa ya da açılmasa idi böyle olmazdı” mealindeki bir paylaşım üzerine kaleme almayı gerekli gördük.

Peki kim bu içtihat kapısının kapatıldığını dahası içtihadın bir kapısı olduğunu iddia edenler? Bu görüşte olanları birkaç farklı başlık altında toplamak mümkündür:

- İçtihat kapısının kapatıldığını iddia eden ilk grup, içtihadı kabul etmeyen hâricî zihniyettir ki bugün de bu grup farklı adlar altında varlıklarını devam ettirmektedir.
- Bu iddiayı savunan bir diğer grup, kendilerinden başka kimsenin içtihat etmelerini istemeyenlerdir. Geçmişte dini, tekeline almak isteyenler olduğu gibi bugün de toplumun hemen her kesiminde bu amacı taşıyanlar vardır.
- İçtihadın bittiğini iddia eden üçüncü bir grup ise tembeller taifesidir. İçtihadı ehil olmadıklarını bildikleri halde böyle bir gayreti beyhude ya da zor görenlerin de iddiaları, içtihat kapısının on ikinci yüzyıl ya da biraz daha sonra kapandığıdır.
- Dördüncü grup ise nispeten iyi niyetli insanlardır. Bu grup, ehil olmayan kimselerin müçtehitlik iddialarına mani olmaya çözüm olarak, içtihat kapısını kapatmayı görmüşlerdir. Aslında bu grup, bir yönüyle üçüncü gruba benzemektedir. Fakat içtihadı mani olmak zaten yüzüstü ve usul bilmez insanların içtihat faaliyetlerine engel olmamış; sadece iyi niyetli ve edep sahibi kimselerin bu işten uzak kalmasına sebep olmuştur.

İçtihadın ne olduğu ve hangi türlerinin olduğu, fıkıh usulü kitaplarında bulunmaktadır. Mutlak müçtehit, mezhepte müçtehit veya meselede müçtehit gibi.

Şu halde;

1. Aslında içtihadın bir kapısı yoktur ve İslam tarihinde bu kapıyı kapatma gayretinde olan bir alim de bulunmamaktadır. Hatta mutlak müçtehit dediğimiz mezhep imamları, içtihadı bir temele oturtmak ve teşvik etmek için çalışmışlardır. İmamı Azam merhumun, talebeleriyle, binlerce meseleyi tartışması ve yine binlerce meseleyi çözüme kavuşturması buna en güzel örnektir.

2. Zira ilim ve mesele çözme; konuları kapatma ya da bir meselede nihai çözüm bulma değildir. Meselelerin nihai çözümü mahşerde Huzûru İlâhî lem yezel'de olacaktır. İlim ise, zamana ve şarta göre, usullere dayanarak meseleleri halletmektir. Bu yüzden bir meselede kesin ve nihai çözüm bulunduğunu iddia eden; ya ahmaktır, ya cahildir, ya da art niyetlidir.

3. Peki niye yeni içtihat az ve müçtehit yok? Bizce bunun iki ana nedeni var:

- Toplumun seviyesi ki bu seviyeyi iyileştirmek siyasilerin ve mevcut ilim sahibi kimselerin görevidir. Zira içtihatla uğraşacak olanlar da bu toplumun içinden çıkacağı için, toplumun seviyesi, müçtehitlerin seviye ve sayısını etkilemektedir.

- İlimle uğraşanların plansızlığı ve gayretsizliği. Yani kafamız karışık ya da plansız hareket ediyoruz ya da başka işler peşindeyiz veya rahatımız kaçmayacak kadar alimiz.

4. İctihattan kastımız, usul olmadan yorum yapmak değildir. Usul ve yöntem yani ilkeler olmadan ilmi meselelerde konuşmak, sadece “boş konuşmak” ya da “boşluk doldurmak”tan ibarettir.

5. Yine her gördüğünü hadis, her hadisi de usul zannetmek de içtihat değildir. Mesela Allah Resulü SAV'in ateş yaktıktan sonra abdest aldığı okuyup “ateş yakan kimsenin abdest alması en azından müstehaptır” diye fetva vermek, kanaatimizce eğer iyi niyetle söylenmiş bir söz ise, fazlaca boş vakte sahip olmaya işarettir ki müminin boş vakti olmaz. Mümin; ya iştedir, ya ibadettedir ya da kendine veya etrafındaki diğer kimselere karşı görevleriyle meşguldür.

6. İctihat, toplumun önünde de yapılmaz. İlim ve diğer tüm uzmanlık çalışmaları, ilgili alanların hocaları ya da öğrencileri ile yapılır. Bunun haricindeki herkese, lazım olan kadar bilgi yeterlidir. Buna işbirliği diyoruz ki toplumda herkes, kendi işini yapmalıdır. Toplumda birilerinin kendi işini ihmal etmesi ya da başkalarının işine karışması, toplum düzeninin bozulmasına sebep olur ve bu durum her zaman toplumun aleyhinedir.

7. İctihat, sadece fıkıh alanında da değildir. Toplumunu ilgilendiren her meselede çalışma, araştırma ve ehliyet sahibi olma, zorunludur.

8. Ben müçtehidim demekle müçtehit olunmadığı gibi taraftarların iddialarıyla müçtehit olunmaz. Müçtehitlik:

- İlim ve ehliyetle,
- Şahsiyetle,
- Toplumun sorunları için çalışmak ve çözüm üretmekle olur.

9. Halkımızın da her insana, gereği kadar değer verip makamına göre muamele etmelidir. Yani alime, alimlik yeterlidir. Alimin, reis ya da başkan ya da başka bir büyük olması gerekmez. Şayet bir insan kendi makamı ile yetinmiyor ise ya o makamın şartlarını taşımadığını bilmekte ya da başka amaçlar peşinde koşmaktadır.

10. İlim, başkalarının aleyhinde delil olarak kullanılmak için öğrenilmez. İlim, önce kendine sonra da başkalarına faydalı olmak için öğrenilir.

11. Yazımızı, siyasetin görevine dair birkaç kelamla bitirmek istiyoruz. Geleneğimizdeki yorum ve tecrübeleri de dikkate alarak siyaset ve idarenin görevlerini şöylece özetlemek mümkündür:

- İlmî çalışmalar için uygun zemin hazırlamak ve ilmî faaliyetleri manevî/maddî her türlü teşvik etmek.
- Üretilen bilgileri kullanmak ve başarıyı ödüllendirmek.
- Hukukun bağımsızlığı gibi ilim adamlarını desteklemek, itibarlarını ve bağımsızlığını muhafaza etmek. Yani ehliyet için kriterler hazırlamak ve bunları denetlemek ama kriterlere ve işleyişe müdahale etmemek. Bir de ilim ehlini, siyasetçi yapmamak.
- Fikir ayrılıklarına, huzursuzluk ya da zarara sebep olmadıkları sürece müdahale etmemek.
- Sahtekar ve art niyetlilere karşı yaptırım uygulamak.

Makam Bir İhsan Hediye ve İmtihandır

Devlet ile devletlü yani devleti elinde bulunduran kişiler arasında iki tür ilişki mevcuttur: Evvel emirde devletlü, devleti temsil ettiği için devletlünün muhafazası; devletin muhafazası, devletlüye yapılan saldırılar da devlete yapılmış saldırılar olarak kabul edilmiştir. Fakat diğer taraftan **“mahkeme kadıya mülk olmaz”** prensibi gereğince devletlünün kendini devletin üstünde görmemesi için devletlü ile devlet arasında nihai noktada bir ayırım yapılmıştır. Buna göre;

1. Devlet ve devleti yöneten ile yönetim şekli olan hükümet de aynı şey değildir. Bu nedenle siyasi partiler veya görüşler arasındaki mücadele, devleti yıkmaya yönelik değil; devleti yönetmeye yönelik olmalı ve mücadeleler de böyle anlaşılmalıdır. Tarih boyunca özellikle İslam devletlerinde görülen taht mücadeleleri, devleti yıkmaya yönelik değil devleti ele geçirerek yönetmeye yöneliktir. Zira devlet, hükümet veya idareci yada şu veya bu firkadan farklı olan manevi bir kurumdur. **“Nizamı alem” yada “halkın maslahatı”** da aslında devleti ifade etmektedir. İşte bu yüzden, İslam tarihi boyunca devlet idarecilerine isyan etmek çok katı şartlara bağlanmış, idareci İslam ehli olup İslam ile amel ettiği sürece, kişisel gerekçeler yada başka iddialarla devlete isyan etmek meşru görülmemiştir.

2. Fakat devletin bu kutsiyeti, devlet imkanlarını elinde bulunduranların her zaman halkı olduğu anlamına gelmemektedir. İslam tarihi boyunca, bu konu ile alakalı belirgin ve üzerinde ittifak etmiş olan şartlar mevcuttur. İslam inancının gereği olan şartlar haricinde temel iki şart **“şura-istişare”** ve **“maslahat”** prensipleridir. **“Sultanın ahali üzerindeki tasarrufu maslahata mebnidir (Mecelle, 58)”** kaidesi, devletin halkın mal ve can güvenliği, refah ve huzuru için olduğunu; bunları sağlayamayan bir idarenin, amacından uzaklaştığını ifade etmektedir. Osman Gazi'nin oğlu Orhan Bey'e yaptığı şu vasiyyet, siyasetin ve devlet idaresinin yada herhangi bir makamın, şan-şöhret yada başka gerekçeler için olmadığı; halkın ve dini mübini İslam'ın menfaati için olduğunu ifade etmektedir. **“Ey Oğul! Bizim davamız kuru cihangirlik (yani illa biz yönetelim biz sultan olalım davası) değildir. Bizim davamız, İlâyi kelimetullâh (Allah'ın dininin tüm yeryüzüne hakim olması) ve nizâmı alem (yeryüzünde birlik, adalet ve huzurun hakim olması) içindir.”**

3. Hadisi şeriflerde, makamın bir lütuf olduğu kadar aynı zamanda makam sahibi için bir imtihan olduğu, makamın hakkının ise ancak o makamın gereğini yaparak verilebileceği ifade buyurulmaktadır.

4. Hizmet, sadece belli bir dine yada belli bir mezhebe yada sadece bize destek olanlara değil; tüm insanlara hatta tüm mahlukatadır. **“Zarara zararlar karşılık vermek yoktur”** hadisi şerifi gereğince; biz, bize yapılan zulümleri ve ayrımcılığı başkalarına yapamayız. Aksi halde başkalarından farkımız kalmaz. Günah işlemek yada hata etmenin hiçbir bahane yada mazereti de olamaz. Fakat İslam dininin temel esaslarında belirtilen bazı meşru müdafaa durumları bunun dışındadır.

5. Hizmet, tüm insanlığa olduğuna göre, her kesimin görüşü alınmalı ve her kesim ile istişare edilmelidir. **“Siyaset imkan sanattır”** prensibi gereğince; her türlü görüşten ve her türlü huydan olan insanlardan, halkın menfaatine yönelik olarak istifade edilmelidir. Bu yüzden devlet işlerinde ve hizmette; ne belli gruplar öne çıkarılmalı ne de bazı gruplar yada görüşler dışlanmalıdır. Siyaset aynı zamanda bir dengedir. Devlet; devlet otoritesi ile halkın menfaati arasında bir denge kurmalı; ne otoriteyi maslahata ne de halkın taleplerini otoriteye feda etmelidir.

6. Suçluları cezalandırmak;

- Halkı suçlulardan korumak,
- Tekrar tekrar aynı suçların işlenmesine engel olmak,
- Ve suçluları ıslah etmek içindir. Yoksa insanlara zulmetmek için değildir. **“Bizim şu kadar hapishanemiz şu kadar hakimimiz”** vardır cümlesi bir övünç kaynağı değil bir ayıptır. Asıl amaç ve söylem **“Şu kadar suça engel olduk, şu kadar suçluyu ıslah ettik”** olmalıdır.

7. Devlet; zalim ile mazlumu, haklı ile haksızı ayırt etmelidir. Aksi halde devlet olmaz ve herhangi bir başka örgütten farkı kalmaz.

8. Devlet, hizmet ile cezayı ayırt etmelidir. İnsanların cezalandırılması yada suçlu olmaları, devlet imkanlarından mahrum edilmeleri anlamına gelmez. Savaş esirlerinin bile hakları olduğu; onlara istediğimiz gibi muamele edemeyeceğimiz unutulmamalıdır.

9. Suçlular cezalandırılırken asla maksadı aşmamak gerekir. Suçun ve suçluların ifşa edilmesi bile belli bir maksada yönelik olmalıdır. Örneğin son zamanlarda İslami bazı gruplara karşı yürütülen mücadelelerin; İslam’a ve Müslümanlara zarar verecek niteliğe dönüşmesine müsaade edilmesi, büyük bir vebaldir. Efendimiz SAV’in; münafıkları bile sırf Müslüman olarak görülmelerinden dolayı cezalandırmaması manidardır. Son zamanlarda çeşitli İslami olan yada İslami görünümlü hareketlere karşı yapılan mücadelelerin; İslam dininin ve Müslümanların onurunu zedelemesine, İslam’ı ve Müslümanları tüm insanların gözünde kötü göstermesine müsaade edilmemelidir. Ayrıca bu mücadelenin, ilerleyen zamanlarda diğer Müslümanlara da bulaşıp bulaşmayacağına dair elimizde bir garanti yoktur.

Ayrıca bugün bu icraatları yapan İslamcılık iddiasında olan kişilerin, bu makamlarında ebedi olmayacaklarını unutmamaları da çok önemlidir.

10. Biz, devletin ve İslam'ın sahibi değil hizmetkarıyız. Kendilerini devletin veya İslam'ın sahibi olarak görenler, bir süre sonra kendi şahsi menfaatlerini devletin ve İslam'ın menfaati olarak görmektedirler. Bunun sonucu ise hüsrandır. Ayrıca kendi makamını muhafaza adına etrafından şüphe etmenin sonu yoktur. Bu durum bir süre sonra paranoyaya dönüşmektedir. Bu durumun tarih kitaplarında bolca örneği bulunmaktadır.

11. Karmaşa anında asla gerçek zalim ve hainler belli olmazlar. Böyle karmaşa anları ve fitne zamanları, kötü niyetli kimselerin kendilerini gizlemeleri için iyi bir fırsattır. Ayrıca dünyayı yönetme iddiasında olanlar, bunu asla aşikarane ve doğrudan yapmamaktadırlar. Bu yüzden, zulüm ve ihanet adına cezalandırılanlar, asla gerçek failer değil; maşa olanlar yada bir ideal uğruna kandırılan mazlum cahil zavallı kimselerdir.

12. Zulüm, ihanet ve terörü önlemenin yolu; insanların buna meyletmesini önlemekten geçmektedir. İnsanlar, maddi gerekçelerden yada manevi boşluktan dolayı bu tür art niyetli kişilerin maşası olmaktadır. Devlet, insanların sadece maddi ihtiyaçlarını karşılamakla yetinmemeli; bazı cemaatlerin art niyetlerine alet olan insanların manevi bir arayış içinde olduğunu, İslam ve cihat adına terör örgütlerine alet olan gençlerin bir ideal uğruna mücadele etmek arzusunda olduklarını dikkate almalıdır. Devlet; halkına maddi, manevi, siyasi ve ideolojik alanlarda da yol göstermeli, insanların bu talep ve ihtiyaçlarını halkın ve devletin menfaatine kullanmalıdır.

13. Sulh veya anlaşma gibi siyasetin diğer gerekleri ve yöntemleri ile elde edilebilecek olan menfaatleri, savaş yada kavga yoluyla elde etmek, siyasetin tabiatına aykırıdır. Bu yüzden meşhur kumandan ve devlet adamı Nurettin Zengî (Allah, kendisinden razı olsun ve kendisine rahmet etsin); **“Ben, para yada siyaset yada sulh ile elde edeceğim hiçbir şey için asla savaşmam. Zira israf haramdır ve israfın en büyüğü de can israfıdır”** buyurmaktadır.

14. Devlet işlerinde, duygularla hareket edil/e/mez. Burada aslolan maslahattır. Sevgiye dayalı olan aile idaresinde bile hak-sorumluluk ve maslahat prensiplerine göre hareket etmek gerekirken; toplumun tamamını ilgilendiren meselelerde kin, intikam, küskünlük gibi saiklerle asla hareket edilemez.

Özetle ifade etmek gerekirse; siyasi mücadele, hakkın hakim kılınması ve ahalinin refah, huzur ve güvenliğe kavuşması içindir.

Makam, bir amaç yada muhalifleri susturmak için bir araç değil halka hizmet içindir.

İlâhiyât Fakültelerinde Felsefe ve Diğer Bilimler

Tüm eğitim kurumları ve özellikle üniversitelerin eğitim müfredatlarının yeniden yapılandırılması, bazıları tarafından iyi niyetle dile getirilmekle birlikte hassas ve ölçülü ele alınması gereken bir meseledir. Modern dönemin kafa karmaşıklığı ile olağanüstü şartlarda şekillendirilmiş ve defaatle tadil edilmiş bir eğitim sistemi, müfredat ve mevzuatının olduğu doğrudur. Bu bağlamda son dönemlerde gündeme getirilen mesele; **İlahiyat fakültelerinin fıkıh eksenli bir eğitim kurumu haline dönüştürülmesine yönelik tartışmalardır.**

1. Felsefe ve akli ilimlerin mahiyeti üzerinde, geçen haftaki yazımızda bir nebze de olsun durduğumuzdan bu meseleyi ayrıca tekrar etmek istemiyoruz.
2. İlahiyat fakülteleri, her ne kadar olağanüstü dönemlerde ve çok farklı sebeplerle kurulmuş olsalar da rahmeti ilahi gereğince, son birkaç on yılda, bu memleket için güzel değerler üretmiş ve belli bir birikim oluşturmuştur.
3. Bu bağlamda İlahiyat fakültelerinin eğitim içeriği, fakültenin misyonuna ve geleneğimize uygundur. *Temel islami ilimler, felsefe ilimleri, tarih sanat ve dil bölümlerinden oluşan İlahiyat fakülteleri; geleneğimizin korunması, anlaşılması ve yeniden üretilmesi için önemli ve gereklidir.* Fakat bu değer ve önem, maalesef kendi mensupları tarafından yeteri derecede anlaşılammıştır.
4. İlahiyat fakültesi hem klasik anlamda ilim geleneğini sürdürme hem de güncel anlamda aydın olabilme için çok değerli fırsatlar sunmaktadır. *Bu fakülteden mezun olmuş biri, günümüz eğitim sistemine göre, üç fakülte bitirmiş derecede bir eğitime ve entelektüel düzeye sahiptir.* Bu fakültelerde temel dini ilimler yanında dini değerleri/hükümleri yeniden üretebilmek, dinin hükümlerini topluma ulaştırmak ve dinin tahrifini önleyebilmek için gerekli olan *sosyal, pedagojik ve felsefi* ilimler de okutulmaktadır.
5. Geleneğimizdeki eğitim kurumları olan medreseler dikkate alındığında da İlahiyat fakültelerinin eğitim müfredatının şu anki durumdan daha aşağı çekilmemesi ve geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu yüzden müfredatı daraltmak şöyle dursun aksine müfredat genişletilmeli ve geliştirilmeli; örneğin matematik ve fizik gibi modern bilimin temel ilkeleri ile batı fikir ve ideolojileri, İlâhiyât fakültelerinde araştırılmalıdır. Aslen felsefi bir ilim olan mantık İmam Gazzâlî (vefatı, 1111/505) tarafından dini ilimlere dahil edilmiştir. Meşhur alim ve tefsirci Fahreddîn Râzî (vefatı, 1210/606) ise felsefenin tüm konularını, en temel İslâmî ilim olan Kelam

ilminin konularına dahil etmiştir. Eğitim müfredatı tartışılırken hem geleneğimizdeki bu yaklaşımlar ve uygulamalar hem de güncel ihtiyaçlar birlikte dikkate alınarak müfredatlar oluşturulmalıdır.

6. Gazzâlî'nin de baş müderrisi olduğu Nizamiye medreselerinin kuruluş amacı; İslam dinini tahrif etmek isteyen Şii-Bâtînî gruba karşı mücadele etmek ve İslam dinini Hıristiyanların eleştirilerinden korumaktır. Gazzâlî'nin öğrencileri ile birlikte çalışan; ayrıca tekke ve medrese kuran Abdulkadir Geylânî'nin (vefatı, 1166/561) amacı da tasavvufun bâtınileşmesini, Hıristiyanlaşmasını ya da Yahudi unsurların tasavvufa sızmasını önlemektir. Fahreddîn Râzî de ehli sünneti müdafaa etmek yani İslam dininin haricileşmesi veya bâtınileşmesinin önünü almak için kelim eserleri kaleme almış ve felsefe konularını incelemiştir.

7. Ehli sünnetin temel akaid metni olan Ömer Neseffî'nin (vefatı, 1142/537) eserini şerheden Taftazânî'nin (vefatı, 1390/792) **mantık, kelam ve felsefe** alanında da eserlerinin olduğunu unutmamak gerekiyor. Bu yüzden dil ve mantık ilimlerine alet ilmi denilmiş; kem alet ile kemâlât olmayacağı ifade edilmiştir.

8. İmam Gazzâlî ve Fahreddîn Râzî'nin, medresenin eğitim sistemi ve müfredatını kurarken amaçladığı bir başka şey ise İslâmî ilimleri bir sisteme oturtmak, anlaşılır ve uygulanabilir hale getirmektir. İmam A'zâm (vefatı, 767/148); İslam'ın ahlakî ve fikhî kurallarını temellendirmek için fıkıh usulünü geliştirmişlerdir. Bu anlamda *İslami ilimlerin temeli fıkıh usulüdür ve fıkıh usulü yani mezhebin ve içtihadın amacı, dini anlamak ve müdafaa etmektir. Fıkıh usulünü inşa edebilmek için ise Kelam ilmi geliştirilmiştir.* Zira İslam dininin temelini, inanç sistemi oluşturmaktadır. Örneğin bizden öncekilerin dinleri ile amel edilip edilemeyeceği kelam ilminin konusudur. Yine günümüzde sanal alemin gerçekliği de kelam ve felsefenin konusudur. Sanal ve elektronik para, sanal işlemler, sanal mahremiyet gibi meselelere fikhin hüküm koyabilmesi için bunların kelam ve felsefe tarafından tartışılması gerekmektedir.

9. İlahiyatlarda, hizmet alanları ile uzmanlık ve araştırma alanları ayrılabilir. Zira ilahiyat fakültelerine sadece din hizmetleri ya da din eğitimi açısından değil, İslam dini ve geleneğimizin araştırılması açısından da ihtiyaç vardır.

Özetle:

Kelam ve felsefe konularını İlahiyât eğitim müfredatının dışına itmek;

- Fıkıh usulünün ve dolayısıyla fikhin temellendirilmesi,

- İslam dininin temel esaslarının anlaşılıp savunulması,
- Sosyal ve iktisadi olayların tespit edilerek İslam'ın burada hangi amaçları gözettiğinin tespiti,
- Ve İslam dininin esaslarının toplum ve hatta tüm insanlık tarafından anlaşılabilmesine engel olmakta **ve ayrıca ehli sünnet çizgisinden uzaklaşarak harici, vehhabi, selefî veya batını unsurların İslam dünyasına hakim olmasına zemin hazırlamaktadır.**

İlâhiyât, İmam-hatip ve Diyânet düşmanlığının farklı boyutları

1. Diyânet İşleri Başkanlığı'nın laikliğin teminatı olarak; imam-hatiplerin ise ABD'nin de desteği ile Türkiye'deki komünizmin dengelenmesi saikiyle kurulmasının teşvik edildiği bilinmekte olup henüz bu konuda karşı bir itiraz da yapılmış değildir. Hatta kanunen kapatılmış olmalarına rağmen tarikat ve cemaatlerin, Türkiye'nin iç ve dış güvenliği/düzeni açısından desteklediği de yine meşhur ve meşru bir durumdur diyebiliriz. Fakat bu sebeplerden hiçbiri; bu kurumlara karşı çıkmayı meşru kılmadığı gibi bu kurumların yaptığı hizmeti görmeye de engel değildir. Daha önce, ilahiyatlar ile ilgili yazımızda bu meseleye değinmiş idik.

2. Bu yüzden bu kurumlara karşı tavrımız yıkıcı değil yapıcı olmalıdır. Bize düşen ıslah ve imar etmektir. Yoksa tahrip etmek değildir. Bu yüzden devleti yönetmeye meşru yoldan talip olmak, güzel bir iş iken onu yıkmaya ya da gizlice ele geçirmeye çalışmak kötü bir iştir.

3. İşte bu nedenle tüm kurumlar için insan yetiştirirken de temel amacımız; devleti ya da kurumları ele geçirmek değil, insanlığa hatta tüm kainata hizmet etmek için ahlaklı, ehil ve şuurlu insanlar kazandırmaktır.

4. Fakat bu gün bazı şahıs ve sözde cemaatler; ısrarla ilahiyat, imam-hatip ve diyanet düşmanlığı yapmaktadır. **Bunun ilk sebebi; bu kişi ve sözde kuruluşların, kendi istedikleri gibi dini söylem geliştirmek üzere, bu konuda kendilerine eleştiri getirip yanlışlarını ortaya koyacak tüm potansiyel tehlikelere karşı canla başla savaş ilan etmeleridir.**

5. **Bu aşırı ve anlamsız düşmanlığın bir diğer gerekçesi ise; asıl amaçların gizlenmesi ve yetersizliktir.** Bu kimseler ve gruplar, dini yetersizliklerini ya da asıl amaçlarını gizlemek için gündem saptırmaktadır.

6. **Bir diğer neden ise; bu kişi ve grupların, insanları kendi etraflarında toplamak için kendilerini/cemaatlerini doğru ve eşsiz gösterme çabalarıdır.** Şayet kendilerini farklı göstermez iseler, etrafındaki insanların başka yerlere kayacağından korkmaları, bunların fütursuzca sağa sola saldırımlarına da neden olmaktadır.

7. Peki, Diyanet ya da ilahiyatların hiç mi yanlışı yoktur? İlla ki sistemden ya da kişilerden kaynaklanan yanlışlar vardır ve olacaktır da. **Fakat yanlışları düzeltmenin yolu, bunları topluma ifşa ederek, sağa sola sataşarak ve dedikodu yaparak olmamalıdır.**

8. Yanlıları düzeltmenin iki yolu vardır: **Birincisi; ahlaklı, şuurlu ve donanımlı insan yetiştirmektir. Diğeri ise, yanlıları, ilgili ve yetkili kişilere söylemektir.** Dedikodu haram iken, insanlara ve idarecilere doğruyu söylemek ve nasihatte bulunmak ise vaciptir.

9. **Bu noktada bu gibi grupların en tehlikeli tavrı; sadece kendi kitaplarını okuyup okutarak kendi görüşlerini empoze etmeye çalışmalarıdır** Bugün bu gruplardan bazıları deşifre olmuştur. Fakat deşifre olmayan onlarca vardır.

10. **Bu yüzden hadis, tefsir, fıkıh, kelam, tasavvuf, ahlak ve siyaset gibi İslam dininin temel ilimleri, klasik kaynaklardan öğrenilmeli ve okunmalıdır.** Zira klasik kaynaklar, yıllarca okutulmuş ve üzerinde değerlendirme yapılmış, yanlıları tartışılmış eserlerdir. Oysa falan gruba ait bir eserin içeriği, ehliyetli ve şuurlu kişiler tarafından incelenmediği gibi yazan kişi de ehil ol/a/mayabilir.

11. **Bu gruplar, idari ve mali açıdan denetlenmelidir.** Her ne kadar denetim, sivil toplum ve özgürlük ile uyumasa da; devletin, vatandaşının mal can inanç ve akıl güvenliğini muhafaza etmek için tedbir alması gerekmektedir.

12. **Bu gibi grupların ikinci tehlikeli tavrı, insanları gruplaşmalara ve yanlış mecralara sevk etmeleridir.** Örneğin;

- “Sakalsız kişilerin arkasında namaz kılınmaz” propagandası yapanlar **“günahkar da olsalar müminlerin arkasında namaz kılın”** hadisi şerifine aykırıdır, isyandır.
- “Sakalsız ve cübbesiz olanlar münafık ya da günahkardır” diyenler; faizle ve diğer günahlarla mücadele etmeme vebalini asla gizleyemezler. Sakal, sünneti müekkededir fakat faizle mücadele etmemek veya faizi meşru görmek, iman zayıflığıdır.
- “Hocanın kitabından başka kitap okumayın kafanız karışır” diyenlere İmam Azam Merhumun “benim sözlerimde sahih hadislerle aykırı şeyler görürseniz hadislerle amel edin” sözü hatırlatılmalıdır.
- “Siyaset haramdır hatta küfürdür” diyenler, siyasetin imkanlarından istifade etmek için birbirleriyle kıyasıya mücadele etmektedirler. Ayrıca böyle bir cümle; “Müslüman koyundur ve dünyayı başkaları yönetsin” demekle aynıdır ki bunun hükmü de Mâide suresindeki ayetlerde açıkça belirtilmiştir.

13. Böyle gruplara millet ve devlet olarak fırsat verir isek; bunlar insanları tüketene kadar sömüreceklerdir. Hatta bu gruplardan birinin imkanı olsa, diğer insanları camiye bile sokmayacaktır. Bunu anlamak için acaba daha kaç olayın olması

gerekmektedir? **Bu grupların, iktidarı veya belli makamları ele geçirme arzuları gerçekleşir ise ilk tasfiye edecekleri kişilerin; gerçek ilim sahibi ve şuurlu insanlar olduklarını unutmamak gerekiyor.**

Bu konuda halkımıza düşen ilk görev; insanlara gereğinden fazla değer vermemek ve insanlardan hadleri olmayan şeyleri istememektir. Siyaset yapmak isteyen için bunun meşru yolu vardır. Ticaretin de meşru yolları ve yerleri vardır. Geleneğimizde cemaatler; ilim, ahlak ve hizmet üretme yerleri olmuştur. Bu yüzden bu tür faaliyetlerin, *ticari ve politik çıkar faaliyetlerine dönüşmesine müsaade etmek; İslam dinine yapılacak en büyük düşmanlıktır ve ayrıca Müslümanlara da ihanettir.*

Vesselam...

Mescidi Aksâ ya da Âdemoğlunun Yeryüzünde İnşa Ettiği İkinci Mescit

1. Mescidi Aksâ ile Kubettü's-Sahrâ'nın aynı şey olmadığını tekrar etmekte fayda görüyoruz. Her ne kadar iki yapı da Harem bölgesi içinde kabul edilse de asıl mücadele, Aksâ üzerinde yoğunlaştığı için Aksâ'nın öne çıkarılması daha uygundur kanaatindeyiz. Efendimiz SAV'in miracını temsilen yapılan Kubettü's-Sahrâ da tabii ki önemlidir ama Aksâ'nın önünde değil arkasında veya ondan daha küçük olarak resmedilmelidir.
2. Mescidi Aksâ, Kâbe ve Mescidi Nebevî'den sonra, üçüncü önemli mescittir ve buraya da tıpkı Kâbe ve Mescidi Nebevî gibi ibadet maksadı ile ziyaret yapılabileceği Efendimiz SAV tarafından ifade buyurulmuştur.
3. Mescidi Aksâ'nın ilk defa Hz. İdris tarafından yapıldığı kabul edilmektedir. Bir hadisi şerifte Kâbe ile Mescidi Aksâ arasında kırk yıllık bir zaman olduğu ifade buyurulmuştur. Fakat Kâbe gibi Mescidi Aksâ da zamanla yıkılmış ve temelleri kaybolmuştur. Hz. Musa'dan sonra Filistin'in yeniden fethi ile buradaki mescit yeniden inşa edilmiştir. Hz. Süleyman AS zamanındaki halinden sadece bir duvar günümüze kalmış; diğer kısımlar Hz. Ömer RA tarafından yeniden inşa edilmiştir. Fakat muhterem olan bina değil mekandır. Aynı şekilde Kâbe de zamanla çeşitli felaketlerle yıkılmış ve yeniden inşa edilmiştir. Fakat bu inşa sırasında eski orijinal haline riayet edilmeye çalışılmıştır.
4. Mescidi Aksâ, İslam tarihi açısından fevkalade önemlidir. Zira Müslümanların ilk kiblesi burasıdır.
5. Mescidi Aksâ ve Kudüs, Müslümanların dünya hakimiyetini temsil etmektedir. Zira İslam devleti, Hz. Ömer döneminde kurulmuştur ve bu dönemde yapılan fetihlerin anahtarı, Kudüs'ün fethidir. Kudüs'ün fethi; Anadolu, Afrika ve Asya'nın kapılarını açmıştır.
6. **Haçlı seferlerinin ana amacı da Kudüs olmuştur. Ayrıca bu seferleri kimin kazandığında da yine Kudüs'ün fethi belirleyici olmuştur.** Birinci Haçlı seferinde Kudüs düşünce İslam alemi zafiyet yaşamıştır. Nurettin Zengî'nin emriyle Selahattin Eyyübî, Kudüs'ü yeniden fethedince haçlılar gerilemiş ve İslam alemi toparlanmaya başlamıştır. Bunda Kudüs'ün manevi, siyasi ve coğrafi konumunun da etkisi büyüktür.
7. Özetle eğer İslam alemini yeniden birleştirmek ve harekete geçirmek istiyorsak; Kudüs önemlidir. Kudüs sorununu çözen veya çözemesse de Müslümanlar

lehine yeniden mücadele konusu haline getirenin arkasından Müslümanlar ve hatta milliyetçiler gidecektir. Zira Kudüs, Türklerin Anadolu'ya yerleşmesinde de Mısır ile birlikte stratejik bir öneme sahip olmuştur.

8. Taarruz eden kazanır ve insanlar taarruz edenin peşinden giderler.

9. İç problemleri çözmenin yolu, dış hedeflere yönelmektir. Hedefleri ve dış rakipleri olmayan toplumlar ve gruplar; iç mücadeleye ve küçülmeye mahkumdur. Bu son iki gerekçeden dolayı Osmanlı beyliği, imparatorluk olabilmiştir. Zira **cihat** isteyenler, beylikler arası mücadeleden kaçarak Bizans'a karşı cihat eden Osmanlı'nın ardına düşmüşlerdir. **Ganimet** isteyenler de aynısını yapmıştır. Zira iç mücadelede kazanan olmadığı için ganimet de yoktur. Fakat dış mücadele kazançlıdır ve ganimet vardır. Buradaki ganimet, maddi, manevi ve siyasi her türlü beklentiye ifade etmektedir.

10. Son olarak; malımız da mesele yine Mevlânâ türbesi de bizim manevi bir değerimizdir. Mescidi Aksâ bir yana Mevlânâ türbesini savunamayan bir ümmet, Kâbe başta olmak üzere hiçbir mukaddesatını müdafaa edemez. Mukaddesat, mukaddesattır. Büyüğü küçüğü veya az değerlisi çok değerlisi olmadığı gibi İslam'a aykırı olmamak şartıyla bu mukaddesin kaynağının ne olduğu da önemli değildir.

Özetle;

- Kudüs meselesi, Müslümanların geleceğini belirleyecektir.
- Bu sorunu çözenler veya dengeyi Müslümanlar lehine eşitleyenler, bölgenin lideri olacaktır.
- Mescidi Aksâ'ya bakışımız, İslam'ın diğer değerlerine; mesela Kâbe'ye, insanların adalet ve huzur içinde yaşamasına bakışımızı temsil etmektedir.
- Mescidi Aksâ'yı Arapların veya Filistinlilerin sorunu gören veya önemsiz kabul edenlerin, Müslümanların ve diğer insanların sorunlarını nasıl önemseyeceğine dair maalesef elimizde bir güvence bulunmamaktadır.
- Bölgedeki ve dünyadaki tüm sorunlara bakışımız da böyledir. İngiltere'nin bir yerindeki zulüm veya savaşla dertlenmeyen bir insan; dava ehli olamaz. Böyle bir insan ancak, rahatı kaçmayacak kadar yani pazarlıklı dava ehlidir.

Kudüs ya da Mücadelenin Hem Görünen Hem de Gözden Kaçırılan Yönleri Üzerine

“Onlara karşı kuvvet hazırlayın.”³²

“Biz, İsrailoğullarından ahit almak için Tur dağına tepelerine kaldırdık.”³³

“İsrailoğulları, yeryüzünde iki kere bozgunluk çıkaracaklardır.”³⁴

1. Birçok meselemiz gibi Kudüs meselesi de son zamanlarda ortaya çıkmış bir mesele değildir. Meselenin tarihi boyutunu bir yana bıraksak bile son günlerde yaşanan olayları en azından Osmanlının yıkılma süreci ile birlikte değerlendirmek gerekiyor ki bu da iki hatta üç asırlık bir süreçtir. Yani sadece günlük iniş çıkışlarla ya da gündelik siyasetle anlaşılabilir ya da anlık tepkilerle çözülecek bir olay değildir Kudüs. Tüm diğer meselelerimiz gibi.

2. Kudüs, sadece tek başına bir Kudüs meselesi de değildir. Tabi ki bir yerden başlamak icap ediyor lakin bütün meselelerimizin birbirinden bağımsız olmadığını idrak etmek de gerekiyor.

3. Somut olarak ifade etmek gerekirse Müslümanların ve hatta dünyanın başına son yüzyılda gelen tüm felaketlerin sebebi, Osmanlının yıkılmasıdır. Osmanlı, daha önceki yazılarda da ifade ettiğimiz gibi, sadece bir hanedandır. Yani biz Osmanlı derken, Osmanlı İmparatorluğunu kutsallaştırmıyoruz. Aksine Osmanlının, İslam tarihinin bir dönemi ve birikimlerimizin bir neticesi olduğunu kabul ediyoruz. O yüzden Osmanlının yıkılışı ile kastımız; ümmetin birliğini kaybetmesi, tarihi, fikri, siyasi ve diğer tüm birikimlerimizin kesintiye uğramasıdır.

4. Fakat unutmamak gerekiyor ki Osmanlının yıkılmasını, son zamanlarda başımıza gelen her felaketin başladığı yer olarak kabul etsek de; aslında Osmanlının dağılması da bir sürecin sonucudur. Bu sürecin kader veçhesi olduğu gibi ümmetin bazı amellerinin sonucu olduğunu da unutmamak icap ediyor. Aslında sorunlarımızın çözümünü, sorunların başladığı yerde ve sebeplerde aramak bir yönden doğru ve gereklidir.

5. Kudüs meselesini çözenin önce ve sonra şartları vardır. Tabi ki günümüzde şartlar ve imkanlar değişmiştir. Mücadele yöntemleri de değişmiştir. **Ama değişmeyen şey, mücadelenin kendisi ve taraflarıdır.** Kudüs'ün 1187'de geri

³² Enfâl, 60.

³³ Nisâ, 154.

³⁴ İsrâ, 4

alınması, en az elli yıl süren bir ıslah hareketinin sonucudur. Bunu anlamak için batılılar tarafından çekilen Selahattin Eyyübî belgeselini izlemek bile yeterlidir.

- Öncelikli olarak birliğin tesisi ve güçlendirilmesi için manevi, siyasi ve ekonomik ıslahlar yapılmıştır. Cihat ve ümmet şuurunun gençlerde oluşturulması için medrese ve tekkelerin nasıl bir rol üstlendiğini ve dahası bunun devlet tarafından planlı ve sistemli olarak yapıldığını özellikle vurgulamak istiyoruz.
- Kudüs, sadece savaşla alınmamıştır. Hiçbir zafer, savaşla kazanılmaz. **Savaş, zaferin tacı yani devam eden bir sürecin son halkasıdır.** Hiçbir mücadele de savaşla kaybedilmez. Kaybetmek de aslında bir sürecin sonucudur ve birden fazla olayın bir araya gelmesi iledir.
- Ayrıca Kudüs'a almak değildir asıl mesele, Kudüs'te kalmaktır. Yani mesele zafer kazanmak değil bu zaferi muhafaza etmek ve zaferin gereğini yapmaktır. Yani mesele Kudüs'ü nasıl aldığımız ve aldıktan sonra ne yaptığımızdır. Ecdat, Kudüs'ü aldıktan sonra burada adaleti tesis etmiş ve burada tesis edilen adaleti tüm dünyaya yaymış; hem savaş hem de zafer konusunda dünyaya örnek olmuştur.
- İsrailoğullarının kırk yıl çölde kalması (yani eğitim ve terbiye dönemi), daha sonra Filistin'i fethedip hak ve adaleti tüm dünyaya yaymakla görevlendirmeleri, daha sonra da bu görevi unuttuklarında başlarına neler geldiği, bizim için ibrettir.

6. Yukarıdaki ayetlere baktığımızda, İsrailoğulları örneği üzerinden gerçek görevini unutanların başına neler geldiğinin mükemmel bir şekilde özetlendiğini görüyoruz:

- İsrailoğulları, Hz. Yusuf ile birlikte Mısır'a yerleşmiştir.
- Muhtemelen buradaki zalimlikleri yüzünden köle hayatı yaşamışlardır.
- Daha sonra pişman olup hatalarının bedelini ödedikten sonra zulümden kurtarılmışlardır.
- Fakat Allah'ın kendilerine verdiği görevden imtina ettikleri için çölde kalmakla cezalandırılmışlardır.
- Yeni nesil, köle hayatından uzak bir şekilde terbiye edilmiştir. Bu nesil ile Filistin fethedilmiş ve dünya hakimiyeti sağlanmıştır.
- **Yani fetih bir süreçtir ve hayatın birçok alanında yapılan planlı ve sistemli eylemlerin bir bütünü ve neticesidir.**

- Amaçlarını unutup gerçek amacın saltanat ve cihangirlik iddiası olduğunu zannettiklerinde Allah tarafından cezalandırılmışlardır. Yani Babil ve Roma sürgünleri.

7. Yine ayeti kerimelerden İsrailoğullarının, iki kere fesat çıkardıklarını ve iki kere de cezalandırıldıklarını anlıyoruz. **Peki ya üçüncü seferde ne olacaktır?**

- Galiba İsrailoğulları gibi diğer bütün medeniyet ve toplumların üçüncü bir hakları/şansları olmamıştır ve olmayacaktır da.
- İki kere cezalandırılmak, bir terbiye süreci ve bir fırsattır.
- Fakat ikinci cezadan sonra artık tevbe ve dönüş yoktur.
- Hatta Efendimiz SAV, mürtet ve bazı suçlulara, sadece bir kere tevbe hakkı vermiş; ikinci kere aynı suçu işlediklerinde bu kişileri cezalandırmıştır.
- Mesela yine boşanma da iki keredir. Üçüncü kez boşanma olduktan sonra bir daha dönüş hakkı yoktur (Bkz. Bakara Suresi, 229.ayeti kerime).
- Şu halde üçüncü azgınlığın cezası, yokolmaktır ki hadisi şeriflerden de kıyamete yakın böyle bir olayın gerçekleşeceğini anlıyoruz.

8. Yine de cezanın sadece suçluya değil de bu suça destek veren ve göz yumana da geldiğini unutmamak önemlidir. Yani kendimizi kurtarmak için zulme karşı olmak ve zulümle mücadele etmek gerekiyor. Ancak bu şekilde zalimin başına gelen cezanın bize de değmesinden kurtulabiliriz.

9. Zulme sessiz kalmayıp dünyada yine de bazı felaketselere uğrayabiliriz. Ama zulme sessiz kalmanın asıl cezasının ahirette olduğunu hatırlatmak istiyoruz. **Yani kendimizi dünyada kurtarmaktan çok ahirette kurtarmak için zulme karşı durmalıyız.**

Hz. Mehdî ve Mehdîlik İddialarına Dair Birkaç Kelam

Bu yazımızda; bilgi kirliliğine katkıda bulunmak gibi bir amacımız olmayıp; sadece birkaç söz ile konuyu özetlemek istiyoruz.

1. Mehdilik konusundaki hadisi şeriflerden anladığımız kadarıyla bir mehdî gelecektir. Eğer bir konuda sahih hadisi şerif var ise bize düşen sadece iman etmektir.
2. Fakat mehdî, kıyamet alametlerindedir. **Kıyamet ise bir sırdır. Kendisi sır olan şeyin alameti de sırdır.** Zira alametini bildiğimiz bir şeyin kendisini de az çok biliriz. Oysa kıyametin zamanı gizlidir. Şu halde mehdinin ne zaman ve nasıl geleceğini bilemeyiz.
3. Zaten gayb ile ilgili iman meselelerine ayrıntılı olarak iman etmek gerekmemektedir. Biz meleklerle inanırız ama melekleri tanımıyoruz. Örneğin Cebrail Aleyhisselam, Efendimiz Sallelâhu Aleyhi ve Sellem'e gelip soru sormuş; fakat hiçbir sahabe Cebrail AS'ı tanıyamamıştır. Daha sonra Efendimiz SAV, gelen kimsenin Cebrail AS olduğunu ifade etmiştir. Cebrail AS'ı tanıyamamak; hiçbir sahabenin imanına zarar vermez. Fakat örneğin Allah'a iman etmek, ayrıntı ister. Yani Allah'ın sıfatlarını bilmek ve bu sıfatlara da iman etmek; Allah'a imanın şartıdır. Aksi halde iman olmaz. Fakat kıyamet ile alakalı meselelerde durum böyle değildir. Bu gibi meselelerin ayrıntısını bilmeden iman ederiz.
4. **Bu durumda Mehdî'yi de tanımak zorunda değiliz.** Zira onu bize tanıttacak olan Mevlâ'dır. Şu halde bu konuda fazlaca tartışmaya hacet yoktur.
5. Önemli olan, hak yolda olmak ve bu uğurda mücadele etmektir. Eğer biz hak yolda isek Hz. Mehdî geldiğinde bize yardım edecektir. Yani onunla aynı safta olacağız. Eğer hak yolda değil isek; bu durumda Mehdî, bizim karşımızda olacaktır. Hatta Mehdî, önce sorunlu Müslümanlarla mücadele edecek ve onları hizaya çekecek; Müslümanların arasındaki ihtilafları giderecektir. Aksi halde zalimlere ve batıla karşı nasıl ve yanına kimi alarak mücadele edecektir?
6. Hz. İsa Aleyhisselam ile alakalı durum da aynıdır. Biz O'na iman ediyoruz. O, geldiğinde yeni bir din getirmeyecek hatta bizim şeriatimizle amel edecektir. Ve hatta bizim önümüze geçip bize imamlık bile yapmayacak; bizden birini imam tayin edecektir. Şu halde İsa AS'ın gökten inip inmemesi ya da indiğinde bizim O'nu tanıyıp tanımamızın; bizim amel veya imanımıza bir katkısı ya da bir zararı yoktur. İsa AS; İslam'ın galip gelmesi için bir müjdedir. Eğer biz hak ehli değil isek, zalim veya

tembel isek; İsa AS'ın gelmesi bizim için rahmet değil azap olacaktır. Şu halde bize düşen; üzerimize düşenleri ifa etmektir. Din bellidir. Emir bellidir.

7. Müceddidlik meselesi de böyledir. Müceddid gelir veya gelmez; din zaten bellidir. Müceddid, dinin sahibi de değildir. Sadece destekçisidir. Allah'ın bir müceddid göndermesi; imanı zayıf ve zalim kimselere fayda vermez. Zira Efendimiz SAV'i görmek bile zalimlere mesela Ebu Leheb'e fayda vermemiştir.

8. Mehdilik tartışmaları ile alakalı ilk problem; bu konunun gereğinden fazla uzatılarak, konunun bir tartışma, düşmanlık ve üstünlük iddia etme meselesine dönüştürülmesidir. Bu tarz tartışmaların tebliğ ya da hak arayışıyla bir alakası yoktur. Bunlar boş uğraşlar ve gereksiz sataşmalardan başka bir şey değildirler.

9. Mehdilik ile alakalı tartışmaların bir başka zararı ise; insanları tembelliğe, boş hayallere ve atıl halde beklemeye sevk etmesidir. **Oysa yukarda da örneklendirdiğimiz gibi; Allah'ın yardım vaadi, hiçbir Peygamberi, oturup beklemeye itmemiştir.** Peygamberler, Allah'ın vaadinin bir gün tecelli edeceğini bile bile, gece gündüz mücadeleye devam etmişlerdir.

10. Bu meselede takınılan bir başka yanlış tutum; herkesin Hz. Mehdî'yi kendi cemaatinden, kendi görüşünden veya kendi milletinden beklemesidir. **Ümmetin bugünkü durumuna baktığımızda; hiçbir grup ve mezhebin, diğer grup veya mezhepten gelen bir Mehdî'yi kabul etmeyeceğini, üzümlere ifade etmek istiyoruz.** Aslında Mehdî'nin de ilk icraatı, bu tutumla mücadele etmek olacaktır. O yüzden Mehdî beklemeden önce evvela bu tavrımızı düzeltmeliyiz ki kendimizi kurtarmış olalım.

11. Bu yüzden konu tartışılırken dikkat edilmesi gereken kritik bir nokta da; mehdiliği inkar etmekle falancanın mehdî olduğunu inkar etmenin aynı şey olmayışıdır. Mehdilik inancı, hadisi şeriflere dayanarak sabittir diyebiliriz. Ama bu durum, her mehdilik iddiasında olana inanacağımız anlamına gelmez. Yani bir başka ifade ile mehdilik iddiasında bulunan birine itiraz eden kişiye **“sen mehdîyi inkar mı ediyorsun”** demek gayri İslami bir tutumdur. Zaten ifade ettiğimiz gibi; Mehdî, **“ben mehdîyim”** demeyecektir. Onun mehdî olduğunu, Müslümanlar, Allah'ın inayeti ile bileceklerdir. Bu yüzden böyle tartışmalar ve iddialar, kasıtlı ya da ahmakça tutumlardan ibarettir. Böyle şeylere kapılanlar da ya kasıtlı ya imanı zayıf ya tembel ya da cahil kimselerdir demek; çok da ağır bir ifade ya da hakaret olmayacaktır.

Vesselam...

Kavmiyetçilik Yoktur ama Kavminin İslam'a Hizmetlerini ve İslam'a Uygun Güzel Tutumlarını Örnek Almak Meşrudur

Milliyetçilik kelimesini hassaten kullanmak istemiyoruz zira “millet, dine dayalı topluluk” anlamında kullanılmakta olup, bu anlamda meşru ve olumlu bir kelimedir. Bunun yerine aşiretçilik ve kabilecilik anlamında **kavmiyetçilik** kavramını tercih ediyoruz.

İbn Haldûn tarafından olumlu olarak tanımlandığını dikkate alarak **Asabiyet** kelimesini de kullanmak uygun değildir kanaatindeyiz.

Konu ile doğrudan alakası olmasa da İbn Hazm (1064 yılında vefat etmiştir) tarafından **ideoloji** anlamında **“hevâ”** (çoğulu ehvâ); İslam haricindeki dini inançlar için ise **“nihle”** (çoğulu nihal) kullanıldığını da hatırlatmak istiyoruz. (Dilimizde isim olarak kullanılan Nihal, güzel he ile yazılır ve Farsça asıllı olup fidan anlamındadır).

1. İslam dini kavim ve ırk ile övünmeyi ve üstünlük iddia etmeyi yasaklamıştır. Zira bütün insanlar Hz. Adem AS'ın evlatları olarak eşittirler. Üstünlük ise görevler açısından olabilir. Kul olarak ise herkes takvası ve ameline göre Allah katında farklı derecelere ayrılacaktır. Cennet ve cehennem kademeli oluşu da buna örnek olarak verilebilir.
2. Fakat bazen kavmiyetçilik ile mücadele ederken de kavmiyetçilik yapıldığı gözden kaçırılmamalıdır. Somut olması açısından Kürt ırkçılığı eleştirilirken Türk ırkçılığı veya tam tersi biri hataya da düşmemek gerekiyor. Arap ırkçılığı eleştirisinin Arap düşmanlığına dönüşebilmesi ihtimali de unutulmamalıdır.
3. Globalleşmenin, ırkçılık karşıtı söylem üzerinden, meşru yerel değerleri ve güzel mahalli örfleri yok etmesine de asla müsaade edilmemelidir. Allah'ın eşyayı farklı çeşit ve özelliklerde yaratması, kudret ve hikmetinin nişanesidir. İnsanlar birbirlerini tanışınlar diye farklı yaratılmıştır. Birbirlerine hizmet sunsunlar ve hayatlarını idame ettirsinler diye insanlara farklı meslek ve özellikler bahşedilmiştir. Bu yüzden insanların kendi şahsi ve mensup oldukları örflere dair kabiliyet ve güzelliklerini gerçekleştirmeleri ve açığa vurmalarına müsaade edilmelidir.
4. Irkçılığı ve ırk düşmanlığını yenmenin temel iki yolu vardır:
  - Birincisi, insanlara daha üst bir kimlik kazandırmak ve daha üst bir ideal çizmektir. Bir zamanlar İslam dini ve Efendimiz SAV, bunu başarmış ve

Müslümanlar 1.000 yılı aşkın bir zaman boyunca büyük imparatorluklar kurarak dünyada söz sahibi olmuşlardır.

- İnsanlara kendi şahsi özelliklerini ve benimsediği değerlere dair güzel tarafları gerçekleştirmek için fırsatlar sunulmalıdır. Emevî ve Abbâsîlerin hatta Bizans'ın, Türklerin savaşçı özelliklerinden istifade etmeleri; Osmanlıların ekonomide Ermenileri, ticarete ve dış ilişkilerde Yahudileri istihdam etmeleri gibi.

5. Konuşulmayan veya konuşulduğunda hakarete maruz kalınan meseleler, problem olmaktadır. Oysa konuşulduğunda halledilmeyen sorun çok azdır. Bu yüzden kendimizi ifade etmek ve ifade edenleri de dinlemek gerekiyor. Yarın mahşerde hesaba çekilecek olduğumuz hiçbir meseleyi, burada gizli tutmanın anlamı yoktur. ***Ve özellikle çocuklarımıza, kendilerini ifade edebilme alışkanlığını da kazandırmalıyız.***

Zira:

- Kendilerini bize ifade etmeyenler, başkalarına ifade edeceklerdir.
- Bizim değer vermediklerimize başkaları değer verip elimizden alıp gidecektir.
- Meseleleri gizli tutmamız, bunları sorun olmaktan çıkarmadığı gibi yaşanacak olanlara da mani değildir.

6. Gençlerimize kendi inancından ve başarılarından örnekler sunmak zorundayız. Aksi halde ya kendilerini hakir görmekte ve başka kültürleri taklit etmekte veyahut da İslam dışı ya da boş şeylerle kendilerini ispat etme yoluna gitmektedirler.

Gençlerimize örnek olarak:

- Haçlı seferlerine karşı mücadele eden Anadolu Selçukluları ve Zengîleri,
- Yine Bâtınîlere karşı mücadele eden ve medresenin ilk kurucuları olan Büyük Selçukluları,
- Medrese eğitimini geliştirip son şeklini veren Harzemşâhlar'ı,
- Moğolları durduran Memlûkları verebiliriz.

Bunlar sadece birkaç bilinen örnek. Tarihte nice olay, nice şahsiyet, nice başarı vardır. Ve bu başarı bir dine inanan bütün insanların başarısıdır. Burada sadece örnek olarak kendi ait olduğumuz örfe dair birkaç misal vermekle yetindik.

Ecdadımızın İslam'a hizmet ettiği doğrudur. Lakin ecdadımıza bu kadar başarı ve şanı, bunca güzel özelliği veren de İslam'dır. Efendimizin ifadesi ile İslam'a tabi olmamak bir çamurdur. İslam dini, bu çamuru siler ve çamurun arkasında gizli kalan cevheri ortaya çıkarır.

Özetle; bütün kişisel beceri ve güzelliklerimizi ortaya çıkartıp geliştiren inancımızdır. İnancımız olmadığında bize düşen dağılıp gitmek ya da başıboş bir hayat sürdürmektir.

İnancın yerleşmesi için terbiye ile ameli birleştirmek lazımdır. Bu da kişilerin ve toplumların kabiliyetleri ile mümkündür.

Bu kabiliyetleri göz ardı etmek de, insanlardan kabiliyeti olmayan şeyler beklemek de; zulümdür...

Mûsikî, Marşlar ve Şiir

Tabi ki bu yazımızda mûsikî dinlemenin fikhî hükmü üzerinde duracak değiliz. Konu hakkında güncel bazı durumları ve ihtiyaçları da esas alarak yeni içtihatlar gereklidir.

Fakat içtihat ile kastımız, usul ve gayret olmadan masa başı bir takım tartışmalar, yorumlar veya çıkarımlar değildir. İctihadın esası; meseleleri, her boyutu ve her türlü delili dikkate alarak usul, yöntem ve temel kaide koyabilmektir.

Ve her meselede olduğu gibi bu meselede de aşırılıktan yani hâricî veya bâtinî tutumdan uzak durarak insafli ve mutedil davranmak gerekiyor.

1. Şiir, Efendimiz SAV tarafından Mekke döneminde yasaklanmıştır. Zira şiir; o zamanlar, cahiliye döneminin ahlaksız ve müşrikâne hayatının izlerini taşımaktaydı. Hatta Medine döneminde Efendimiz'in suikast emrini verdiği bazı kişiler şair idi. Yine Mekke'nin fethinde infaz edilen elebaşlarından çoğu da şairler idi.
2. Medine döneminde ise şiir serbest bırakılmıştır. Zira İslam düşmanları şiir ile Müslümanlara ve İslam'a saldırmakta; yine inançsızlık ve ahlaksızlık, şiir ile topluma yayılmakta idi. Bu durumda İslam'ın müdafaası ve halka İslam'ı ve ahlaki değerleri yaymak için şiirin kullanılması ve şiirin ıslah edilmesi zorunlu hale gelmiştir.
3. Şiir, Medine döneminde sadece serbest bırakılmamış; yukarıdaki nedenlerden dolayı Efendimiz SAV, bazı şairlere emir vererek İslam düşmanlarına cevap verilmesi ve İslam'ın savunulmasını talep etmiştir.
4. Ayrıca İslam tarihi boyunca şiirler, savaşların ve önemli olayların da kayda geçmesi için bir vesile olmuştur.
5. Yine cihada ve güzel ahlaka teşvik, şiir ile olmuştur.
6. Burada örnek olarak **mevlidi şeriflere** değinmek gerekiyor. Mevlidi şerifler; namaz, zikir ya da Kuran tilaveti gibi ibadetlerin yerine geçmesi için değil; Efendimiz'e salatu selâm olsun diye ve yine Efendimiz'in ve İslam'ın halka anlatılması ve müdafaa edilmesi için kaleme alınmıştır.
7. Her türlü müziğin ve hatta sanat faaliyetlerinin haram olduğunu iddia edenler, İslam davasının unutulmasının haram ve hatta ihanet olduğunu hiç mi hatırlamazlar? ***Son birkaç asırda başımıza gelenleri anlayabilmek için sadece bazı türküleri dinlemek bile yeterlidir.*** Yemen türküleri... Şam ninnileri... Kırım ağıtları... Belki

sözleri basit ve sade ama arkasında; ölümler, isyanlar, kaybedilen hayaller, yıkılan ümitler, dullar ve yetimler... Ve daha çok şey...

Yemen türküleri... Onlarca... Yemen... Son dönemlerde belki de hakkında en fazla türkü, ağıt ve ninni söylenmiş yer. Sahi yemen bizim neyimize imiş ki orada onca şehit vermişiz? Onca şehit verdiğimiz yerde bugün olanlar, acaba gündemimizde ne kadar yer işgal ediyor?

Evet...Türkü dinlemek haram diyoruz da; Yemen davasını unutmanın hükmü nedir? Kırım ya da Şâm türkülerine daha gelemedik bile...

8. Hatta eşkıya türkülerinin hikayelerini de tekrar bir hatırlatmak gerekiyor. Devleti arkasına alarak vali veya kaymakam olmuş eşkıyalar ve tefeciler. Kaybolan adalet. Bozulan nizam. Bu eşkıyaların devlet adına işledikleri cinayetler. Mal ve namuslarına musallat olmuş bu zalimlere karşı mücadele ederken devlet düşmanı ilan edilmiş kimseler. Ve asıl önemlisi; tüm bu isyanların devlete karşı değil de devleti suiistimal eden zalimlere karşı olması. Bolu beyine isyan eden Köroğlu bile devlet, nizam, adalet ve namus gibi mukaddesata asla dil uzatmamış. Tabi ki eşkıyalığı müdafaa etmiyoruz ama bugün de bu hissiyata ve bu mücadele ahlakına ihtiyacımız var. Yani isyan ahlakı meşhur tabiri ile...

9. Son olarak; İslam adına yapıyormuş gibi görünen bazı ilahi ve ezgilere isyan etmek istiyoruz. *İnsanların manevi duygularını geliştiren değil de suiistimal edenlere sözümüz.* Ruhu değil de şekli yani sözleri de değil de fonu öne çıkararak; ilahileri oyun havasına dönüştürenlere itirazımız. Ve asıl önemlisi; bu duyguları güzel ahlakı ve inancı teşvik etmek için kullanmak yerine boş şeylere alet ederek dolaylı yoldan batıla ve zulme hizmet edenlere...

10. Yani özetle duygularımızı kaybediyoruz ve bu yüzden de;

- Özellikle kadınların ve gençlerin hayatındaki boşluğu dolduracak,
- Değerlerimizi ve davamızı yayacak ve hatırlatacak,
- Tarihte başımıza gelenleri unutturmayacak eğitici ve şuurlandırıcı marşlara ve şiirlere acilen ihtiyacımız var.

Öğrenme ve Okuma İle İlgili Bazı Hatırlatmalar

Bu yazıda öncelikli olarak öğrencileri muhatap alsak da; her insan ömür boyu öğrenme sürecinde olduğu için buradaki hatırlatmalar aslında hepimiz için geçerlidir.

1. En büyük sermaye zaman yani ömürdür. Dünya hayatının başında ise sağlık nimeti gelmektedir. Bu yüzden talim (öğretim), taallüm (öğrenme) ve terbiye (eğitim) esnasında da ilk dikkat edilmesi gereken şey, beden sağlığımızdır. Sağlık bize emanettir. Bunun için de beslenme, uyku ve spor gibi tüm etkinliklerimize dikkat etmemiz önemlidir.
2. Eğitim ve öğrenim için sağlıktan sonraki bir diğer önemli husus, moral ve ilgidir. Huzursuzluk, isteksizlik ve ilgisizlik, öğrenme sürecini olumsuz etkileyen faktörlerdendir. Bunun için sağlam bir şahsiyet sahibi olmak ve ruh sağlığımızı da muhafaza etmek gerekiyor.
3. Öğrenme, belli bir dönemi planlı olmakla birlikte ömür boyu devam eden bir süreçtir. Yani bir anda öğrenip her şeyi halletmek hissi, yanlıştır. Herhangi bir ilim dalına alışmak, birkaç yılımızı alabilir. Bir ilimde uzmanlaşmak ise uzun soluklu bir süreçtir. Bu yüzden her işte olduğu gibi öğrenme ve öğretme sürecinde de devamlı, istikrarlı ve sabırlı olmak esastır.
4. Bu sürecin bir başka gereği ise tekrar etmek ve uygulamaktır. Bir şeyi tek bir kere duymakla öğrenemediğimiz gibi karşımızdakine tek bir kere söylemekle de onu eğitmiş olmayız. Yani tekrar etmek, uygulayarak öğretmek, öğrenmeyi ve öğretmeyi öğretmek de icap ediyor.
5. Öğrenme sürecinin amacı, şahsiyetimizi/becerimizi geliştirmek ve güzel işler yapmaktır. Bazen de öğrenmenin amacı, yapma fırsatı bulamadığımız güzel ve faydalı işleri ve uygulamaları başkalarına öğretmek de olabilir. Şu halde belli bir amaç ve maslahat için bir şeyler öğreniriz.
6. Bu durumda öğrenmenin ve öğretmenin amacı; tartışmak ve üstünlük sağlamak, kariyer veya şöhret değildir. Tabi ki bilgimiz karşılığında bir takım dünyevi kazanımlar elde etmek meşrudur. Fakat bizim amacımız daha yüce olmalıdır.
7. Sürekli öğrenmek yerine öğrendiklerini uygulamak ve başkalarına öğretmek de önemlidir. Zira her şeyin olduğu gibi bilginin de hem gereği hem zekatı vardır. Öğrendiklerini gücü nispetinde uygulamaya çalışmayan ve başkalarına da bunları aktarmayan bir kişi, bir süre sonra kimseyi beğenmeyen ve herkese akıl vermeye çalışan biri haline dönüşebilir. Yani bir başka ifade ile böyle bir ilmin bereketi olmaz.
8. Özellikle öncü kuşakta olmak isteyenlerin, hayatın her alanına dair bilgi türlerini; ana ilkeleri (mebâdi’), konuları (mevâzi’) ve temel problemleri (mesâil) tanımaları; daha sonra da kendi alanlarında uzman olmaları gerekir.

9. Şu halde her ilim, değerli ve kıymetlidir. Her ilim, bir hayır vesilesi ve insanlığa hizmet aracı olabilir. Bu durumda bize, herhangi bir bilgi türüne veya bilgi sahibi kimseye bağınazlık ve ön yargılı davranmamak yakışıır. İmam Gazzâlî (1058-1111); zararlı olan sihir ilmini bile, bazı uzmanların öğrenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Aksi halde insanları, bu tür kötü şeylerden korumak mümkün olmayacaktır.

10. Öğrenme süreci, planlı ve bir usule göre olmalıdır. Bu durumda karşımıza iki önemli temel çıkmaktadır: Uzmanlar/alimler ve temel/klasik/ana eserler. Zira günümüzün bilgi ile alakalı kritik bir sorunu, bilgi kaynaklarının çok olması yani bilgi kirliliğidir. Bu durumda ana eserleri ve uzman/ehil kimseleri belirlemek ve onlara tabi olmak icap ediyor.

11. Bir başka ifade ile ilim; sadece okumakla veya bireysel çaba ile elde edilen bir şey değildir. Birlikte, bir hiyerarşi içinde, haddini bilerek, tevazu ile, hocanın (her türlü uzman, alim ve sanatkar bağlamında hoca kelimesini kullanıyoruz) yanında; gerekirse hoca ile vakit geçirip ona hizmet ederek herhangi bir meslekte veya ilim alanında uzman ve ehil kimse olunabilir.

12. Tevazu ve ahlak olmadan, ehil ve ilim sahibi olunmaz. Olunsa da böyle bir uzmanlığın, bereketi olmaz. İnsanlara tevazu ile ve değer vererek yaklaşmak, onlara faydalı olma kastıyla hareket etmek; özellikle de bir müminin en mümeyyiz vasıflarındandır.

13. Öğrenme sürecinde; tartışmadan, amacı olmayan her türlü program ve bilgi kaynağında uzak durmalıyız. Ömür kısadır ve sayılıdır. Ayrıca her saniyemizin hesabını vereceğimizi de unutmamalıyız.

14. Son olarak öğretim hayatı ve diğer işlerimiz; ailemize vakit ayırmamıza, akraba ve dostlarımızla olan ilişkilerimize, dinlenmemize ve ibadetlerimize engel olmamalıdır.

Para, İman ve Düzen

Dünyaya tamah etmekle dünyayı ihmal etmek arasında sıkışan Müslümanlar; son dönemlerde maalesef ekonomik ve ticari faaliyetleri ya ihmal etmişler ya da malı kendi mülkleri görüp parayı kendi menfaatlerine kullanmışlardır. Bu yüzden burada mal ve zenginlik hakkında bazı genel kaideleri özetlemek istiyoruz.

1. Mal ve paranın gerçek sahibi Allah Teâlâ'dır. Asıl zengin olan Allah'tır. Allah Teâlâ; fakir, aciz ve muhtaç değildir.³⁵ Mümine yakışan da Allah'ın yeryüzündeki halifesi olduğunu bilmek, vakur ve güçlü olmaktır.
2. Allah Teâlâ, malın ve paranın kontrolünü Müslümanlara bırakmıştır. Buna en büyük misal olarak Yusuf Aleyhisselâm'ın Mısır'a gelerek oranın ekonomik faaliyetlerini kontrol etmesi verilebilir. **“İşte biz böylece Yusuf'a yeryüzünde bir makam ve yurt tahsis ettik.”**³⁶
3. Peygamber Efendimiz (Allah'ın selamı üzerine olsun); Medine'ye hicretten sonra Mekkeli Müslümanlara, Medine pazarını göstererek burada ticaret yapmalarını emretmiştir. Bu konuda Medineli Müslümanlara da Mekkeli muhacirlere ticaret yapmaları için borç para vermelerini ya da onlara ortak olmalarını tavsiye buyurmuşlardır. Zira Medine pazarı, bu dönemde Yahudilerin kontrolünde idi. Efendimiz SAV'in; Hayber'i fetih nedenlerinden birisi de buranın ticari geçiş yollarının üzerinde olmasıydı. Ayrıca unutmamak gerekiyor ki Bedir savaşının bir sebebi de Efendimizin Mekke müşriklerinin ticaretine engel olma faaliyetleridir.
4. İslam'ın faiz ve kumar gibi yasakları; yine hac, zekat ve sadaka gibi emirleri, mal ile alakalı ibadetlerdir. Kurban da yine mali yönü olan bir ibadettir.
5. Mekkeli müşriklerin, Efendimiz ile en son anlaşmada ortaya sürdükleri şartlar; içki, kumar, zina ve faize karışmamasıdır. Buna karşılık Mekkeliler, İslam'ı ve Efendimizin peygamberliğini kabul etmeyi vadetmişlerdir. Bu dört şarttan faiz ve kumar doğrudan, zina ve içki ise dolaylı olarak ekonomik bir boyuta sahiptir. Ayrıca Kâbe'de bulunan putlar da Mekke ticareti için önemli bir referans kaynağı idi. Putlara sunulan adaklar ve hediyeler de yine Mekke'de bazı aileler için gelir kaynağı idiler.
6. Mal; Allah'ın bir ihsan ve imtihanıdır. Malın hakkını vermek ise, malı israf etmeden ticaret yapmak ve buradan gelen kazancı Allah yolunda harcamaktır. Hazreti

³⁵ Fâtır, 15.

³⁶ Yûsuf, 56.

Hatice başta olmak üzere Hazreti Ebubekir ve Hazreti Osman'ın (Allah hepsinden razı olsun) ekonomik desteği sayesinde Müslümanlar birçok sıkıntıdan kurtulmuşlardır.

7. Hadisi şerifte güçlü müminin, zayıf müminden daha hayırlı olduğu; mallarını Allah yolunda infak eden zenginlerin Allah katında üstün oldukları ve veren elin alan elden daha üstün olduğu ifade buyurulmuştur.³⁷

8. Allah yolunda cihat etmek de sadece beden ile değil aynı zamanda mal ile yapılmaktadır. Bu yüzden Âdiyât suresinde, Allah yolunda savaş için hazırlanan atlara yemin edilmiştir.³⁸

9. Malı müdafaa etmek cihat kabul edilmiş; hatta malını müdafaa ederken ölen kişinin şehit olacağı ifade buyurulmuştur.³⁹ Şu halde mal mukaddes ve değerlidir. Allah'ın bir ihsanı ve hediyesidir. Bize aittir. Ayrıca unutmamak gerekir ki; kendi malını müdafaa edemeyen kişi, İslam dinini ve Müslümanları müdafaa edemez. Bu yüzden bir Müslüman; faizle, borçla, yolsuzluk ve usulsüzlükle, adil olmayan vergi veya diğer zamlarla cebinden kayıp giden malları müdafaa etmeli ve bu uğurda mücadele etmelidir. Unutmamak gerekiyor ki bizim cebimizden haksız olarak alınan her kuruş; bizim çoluk çocuğumuzun rızkıdan çalıntı ve yapacak olduğumuz hayır işlerine bir engeldir. Örneğin doların yükselmesi ile gelirimizden eksilen üçte bir civarındaki mal; ailemizin rızkıdan ve yapacak olduğumuz hayır işlerinden kısılmaktadır. Bugün hepimiz, bir fakire ya da akrabamızdan birine 100 TL vermekte zorlanırken; türlü usullerle cebimizden yüzlerce hatta binlerce TL kayıp gitmektedir. İsraf haramdır. İhmal ve tembellik de hem israf hem de Allah'ın bize verdiği nimetlere ihanettir.

10. Bugün dünyada tek bir para sistemi vardır. Kağıt para bile belli ekonomik çevrelerin parası iken bugün kullanılan elektronik para; bütün dünya sermayesinin belli merkezlerden kontrol edildiği anlamına gelmektedir. Unutmamak gerekir ki kağıt para için/ile devletleri ve hükümetleri yıkan uluslararası bir ekonomik sistem vardır.

11. Para ve hutbe, saltanat yani devlet olmanın gereğidir. Kendi parasını basmayan sultan bağımsız olamaz; hatta sultan da olamaz. Şu halde kendi parası olmayan devlet, siyasi değil sadece idari bir sistemdir. Eğer bugün yeryüzünde tek bir para sistemi varsa, tek bir dünya sistemi var demektir.

³⁷ Müslim, Zekat, 97.

³⁸ Âdiyât, 1.

³⁹ Ebû Dâvud, Sünnet, 29.; Timizî, Diyât, 21.

12. Herkesçe bilinir ve tartışılır bir mesele olan uluslararası ekonomik sistemdeki Yahudi vesayetinde dikkat edilmesi gereken en önemli husus şudur; Yahudilere göre parayı kimin kazandığı ya da paranın kimin elinde olduğu önemli değildir. Asıl önemli olan parayı kimin kontrol ettiği ve getirilerinden kimin istifade ettiğidir. Ve maalesef bugün cebimizdeki parayı bile (ki zaten bütün paramız bankalardadır yani bizde değildir) biz kontrol edememekteyiz. Bu durumda Yahudi mallarının boykot edilmesi çok anlam ifade etmemektedir. Sistemdeki paramızın dünya savaşları için kullanıldığını ve hacca gidişimizde bile uluslararası sermayeye katkıda bulunduğumuzu hatırlatmak istiyoruz.

13. Eğer tek bir ekonomik sistem varsa ve bu sistem de faiz ekonomisi ise; bütün Müslümanların mallarında ve kazançlarında şüphe vardır. Kazanç şüpheli olunca yediğimiz ve giydiğimiz de şüpheli olur. Duaların ve ibadetlerin kabul olmasının ilk şartı da rızkın helal olmasıdır. Helal rızık da ancak kazançta en ufak bir şüphenin olmaması ile mümkün olur.

14. Uluslararası para akışına ve faiz sistemine müdahale etmediğimiz sürece; hiçbir İslam düşmanı bizim namazımıza, zikrimize ya da başka ibadetimize düşmanlık etmez. Asıl mesele gücün kimde olduğu yani dünyayı kimin idare ettiğidir. Güç, para ve siyaset ile mümkündür. Nemrud'un hatta Firavun'un batıl davasının temel amaçları; Allah Teâlâ'nın siyasi, idari ve mali işlere karışmamasına yöneliktir.

15. Bugün yeryüzünde onca fakir vardır. Bu fakirlere ufak tefek yardım yapmak yerine İslamî olmayan siyasi ve ekonomik sistem ile mücadele etmeyi öncelemeliyiz. Zira bizim büyük sandığımız yardımlar, oradaki halkın sadece bir kısmının birkaç haftalık ihtiyacını karşılayabilir. Oysa buradaki zulüm nizamının kalkması ve faiz sisteminin sona ererek sömürünün sonlandırılması durumunda; dünyada asla aç ve fakir kimse kalmayacaktır. Burada dünyadaki nüfusun %5'inin elinde olan sermayenin, geri kalan %95'in elindeki sermayenin iki katı olduğu gerçeği; meselenin daha iyi anlaşılması için yeterde artar bile...

Parçalardan Birisi Eksik Olur İse Bütünlük Bozular Fakat Bütün, Parçaların Toplamından Daha Fazla Bir Şeydir

İnsan, bir bütündür ama yine de bazı organ ve parçaları vardır. Ruhumuz da aynıdır. Ruhun da bazı işlevleri ve farklı tezahürleri bulunuyor.

Ahlakta da benzer bir durum söz konusudur. Bir sürü ahlaki erdem veya ahlaka aykırı tutum vardır ama acaba ahlak bir tek midir yoksa bir insanın birbirinden fazla davranışları ve ahlaki durumları mevcut mudur?

1. Bütün, parçalardan oluşur yani parçalardan birisi eksik olur ise bütünlük bozular ve hatta bütün sistem çöker. Bu yüzden insan, ruhen ve bedenen bir sistemdir ve bu sistemdeki her parça önemli ve değerlidir. Bizim önemsiz, gereksiz ve hatta zararlı gördüğümüz parçalar bile.
2. Fakat bütünlük ve sistem, parçaların toplamına eşit değildir. Yani biz, tek tek parçaları bir araya getirdiğimizde sistemin işlevini elde edemeyiz. Hayatın diğer alanlarında da durum böyledir. Yani örneğin insan, kalptir diyemeyiz ama kalp eksik olursa insan da olmaz. Fizikten örnek vermek gerekir ise bir kütlenin ağırlığı, tek tek kendini oluşturan moleküllerin ağırlıklarının toplamından fazladır.
3. Hatta insan söz konusu olduğunda, parçalar tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Örneğin kalp, tek başına çalışmaz. Hatta tek başına bir sindirim sistemi bile çalışmaz. Sindirim sistemi, bütün vücudun çalışması ile tamam olur.
4. Bu durumda parçanın, bütünü temsil etmesi de mümkün olmaz. Parça, bütünün bir bölümünü temsil edebileceği gibi bütünü hiç temsil etmeye de bilir. Örneğin “kapı kolu” dediğimizde; bunun ne kapı ile ne de kolla alakası yoktur. Aslında isimlendirme haricinde “kapı” ile “kolu” birbirine bağlayan başka bir şey olmadığı gibi ne kapı, ne de kol, kapı koluna tam olarak benzemektedir.
5. Bu durumda insan ahlakına da bir bütün olarak bakmak gerekiyor. Her ne kadar bir parça, bütünü sağlıklı olarak yansıtmasa da parçalardan birindeki bir eksiklik, sistemi etkileyeceği için sistemdeki diğer parçaların birbiri ile ilişkisini de etkileyecektir. Mesela bir insanın “korcu” duygusunu tamamen ortadan kaldırdık farz edelim. Bu durumda teorik olarak bu insanın, merhamet ve sevgi gibi hatta öfke gibi duygularının zarar görme ihtimali vardır.
6. Şu halde insan ahlakı için aslolan, duygu ve hevesleri ortadan kaldırmak değil terbiye etmek, dengede tutmak ve bütün bu eğilimleri aklın kontrolüne vermektir.

7. İlimler için de bütüncül bir bakış gerekiyor. Her ilim, hayatın bir alanını yansıtır. Ama hayata sadece fizik veya metafizik olarak bakmak eksiktir. Bu bakış açılarından her biri, hayatı anlamak için gereklidir.
8. Şu halde hayat sadece çalışmak ya da sadece sevgi değildir. Hayat; karmaşıklık, çelişki ve çeşitlilik üzerine kurulmuştur ki biz buna ölçü, nizam ya da ahenk diyoruz.
9. Varlığın çeşitli oluşu, insanların farklı karakter ve yetenekte oluşu gibi diğer farklılık ve çeşitlilikler de aslında bu sistem ve ahengin gereğidir. Zira olaylar dahil tüm varlıklar, bileşenlerden oluşmaktadır. Bu durumda her bir sistemin, birbirinden farklı şeylerin biraraya gelerek oluştuğunu söyleyebiliriz. Örneğin kazalar ve felaketler de birden fazla sebebin bir araya gelmesi ile oluşur. Genelde tek bir hata ya da tek bir aksaklık, felakete veya kazaya neden olmaz.
10. Siyaset alanında da bu durumlar dikkate alınmalıdır. Ticaret gibi siyasetteki başarı da farklılıkların bir araya getirilmesidir. Diğer yönetim durumlarında mesela şirket veya kurum yönetimlerinde de sadece kendi tanıdıklarımızı ya da kendimiz gibi düşünenler ile başarı elde edilmez. Böyle bir durumda kendi kendimize çalıp söylemiş ve sadece birbirimiz ağırlamış oluruz.

Radikalite ve Modernistlik ya da İfrat ve Tefrit

Birinci dünya savaşı sonrası İslam'ın yasaklanması ile başlayan ve ardından (bazen gizli bazen de açıktan) Müslümanlara dini ve siyasi özgürlük verilmesi ile devam eden süreçte Müslümanlar; kendi gündemlerini oluşturma veya kendi siyasi-dini söylemlerini kendileri geliştirme imkanını henüz yakalayabilmiş değillerdir. Bu yazımızda konu edinmeyi düşündüğümüz ve geleneğimizde **“itikadî mezhepler”** olarak bilinen akım ve ideolojiler de; son yıllarda, maalesef kendi geleneğimizin doğal şartları içinde, kendi geleneğimizi esas alarak değil; tez-antitez şeklinde, sırf batıya veya bidat ya da küfür olarak kabul edilen İslâmî görüşlere karşı muhalefet olarak üretilmiş ve geliştirilmiştir. Burada, bu görüşlerin kimler tarafından üretilip geliştirildiğinden yada kimler tarafından desteklendiğinden çok; kısaca bu akımların neyi amaçladıkları ve hangi sonuçlara sebep olduğuna dikkat çekeceğiz.

Yazımızda “radikal İslam” ile kastımız Amerikancı anlamda radikalizm (ki Amerika, İngiltere ve İsrail tarafından radikal olarak kabul edilen İslami görüşlerin büyük kısmının, ehli sünnet grupları olduğu unutulmamalıdır) yada terörizm değil; sonraki dönem selefilik ve haricî unsurları barındıran akımlardır. Yahudi ve Hıristiyanlarla ticaretin, onlarla dostluk kabul edilmesi; geleneğimizdeki birçok uygulamanın bidat yada küfür kabul edilmesi gibi; kısaca **“Kur'an İslâm'ı”**nı savunan tüm kişi ve grupları, bu aşırı uç altından toplayabiliriz.

Modernist İslamcılar yada ılımlı İslam kavramı, her ne kadar kısmen selefi hareketi de içine alsada; biz bu kavramı, **“İslam'ın 1.400 yüzyıl önce Araplara indiği”** görüşünü açıkça yada zımnen kabul eden kimseleri ifade etmek için kullanıyoruz. Bu görüşün temel tavrı; İslam dininin, günümüzde, Türklere gönderilmiş olması durumunda bazı farklılıkları ifade edeceği ve İslam dininin siyasi-ekonomik-sosyal kaide koymaktan çok ahlak ve inanç kaideleri getirdiğini savunmak şeklindedir.

Orta yol ile kastımız ise; geleneğimizde **“Ehli sünnet ve'l-cemaat”** olarak ifade edilen yöntem ve duruştur. Ehli sünnet ile kastımız, 10 - 14. yüzyıllar arasında üretilmiş içtihatlardan çok, bu dönemlerde ortaya çıkmış olan tutum ve benimsenen yöntemlerdir. Buna göre ehli sünnet olmayı;

- Şii olmamak,
- Bâtınî olmamak,
- Râfizî olmamak,
- Haricî olmamak,

- Aşırılıktan kaçınmak ve itidalî benimsemek,
- İslam dinini; başta Allah Resulü SAV'ın anlayışı olmak üzere sahabenin anladığı gibi anlamak,
- Sahabe ve alimler arasında ayırım gözetmemek,
- Ehli kible'yi yani Kâ'be'yi kible olarak benimseyen herkesi ümmet olarak görmek,
- Müslümanlar arasında savaş ve çatışmadan çok birlik ve beraberliği arzu etmek,
- Farklılıkları, çeşitlilik ve rahmet olarak görmek; bir çatışma ve ayrışma unsuru olarak görmemek,
- İslam dininin hayatın her alanını kuşattığını kabul etmek şeklinde bir tutum ve yöntem olarak özetleyebiliriz.

Bu açıklamalardan sonra Türkiye başta olmak üzere tüm İslam coğrafyasında ve dünyanın diğer yerlerinde; son zamanlarda, orta yol yani itidal sahibi İslami görüşlerin yerine iki aşırı uç olarak ifade edilen grupların yükseldiğini hatırlatmak istiyoruz. Bu aşırı uçlardan bir kısmı gelenekteki her şeyin boş ve abartı görerek İslam dininin geleneğimizdeki alimler ve mezhepler tarafından tahrif edildiğini iddia ederken; diğer kısmı ise İslam dinini, sadece kalp temizliğinden ibaretmiş gibi göstermeye çalışmaktadır. Burada herkes tarafından bilinen örnekleri tekrar etmek yerine ılımlı ve hâricî İslam anlayışlarının bazı ortak tavırları üzerinde durmak istiyoruz:

-
1. Hem İslam dininin kapsamını daraltan modernistler hem de İslam'ın ameli hükümlerini iman meselesine dahil eden Müslümanlar (örneğin Yahudi mallarının boykot edilmesi imani değil ameli/siyasi bir tutumdur. Yani bu malları kullananlar günaha ve veballe girmekle itham edilebilir ancak küfürle itham edilemez) Müslümanların 1.400 yıllık geleneğini ve birikimlerini reddetmektedirler.
  2. Buna bağlı olarak her iki grup da; İslam dinini doğrudan anlamayı yani Kur'an İslam'ını savunmaktadırlar. Oysa İslam dininin temel kaynakları Kuran, Sünnet ve İcma (diğer delilleri zikretmeyi yazımızın amacının dışında görüyoruz) iken ve de Şeriat'in sahibi Allah Resulü SAV kabul edilirken; bu iki aşırı grup, Peygamber Efendimiz başta olmak üzere alimleri ve geleneği devre dışı bırakmaktadır.
  3. Her iki aşırı grup da kendilerini dinin hizmetkarı ve mensubu olmak yerine dinin sahibi olarak görmektedirler. Oysa dinin sahibi Allah Teala'dır. İslam dini, Peygamber Efendimiz SAV'in bile üstündedir. Zira din de dava da Allah'ın dini ve Allah Teâlâ'nın

davasıdır. Efendimiz SAV'e verilen birçok yetki de Allah Teala tarafından verildiği/onaylandığı için meşrudur.

4. Bu iki gruptan modernistlerin tutumuna **tefrit**; haricilerin (ilk dönem selefleri ile sonraki dönem seleflerini karıştırmamak adına radikallik anlamında harici kavramını kullanıyoruz) tutumuna da **ifrat** diyoruz. Hem ifrat hem de tefrit; geleneğimizde yanlış yol olarak görülmüştür. Örneğin gereğinden fazla yemek yemeye ifrat; sağlığı tehlikeye atacak derecede az yemeye de tefrit diyebiliriz. Hem ifrat hem de tefrit, alimlerimizce helal görülmemiştir. Helal olan orta yoldur. Bu iki yol ise “aşırılık” olarak kabul edilmiştir. Her Cuma, hutbelerin sonunda okunan ayeti kerimede ise aşırılığın her türlü haram kılınmıştır.⁴⁰

5. Bu iki aşırı uç da İslam dinini ruhsuzlaştırmakta, belli alanlara hapsedmekte ve İslam dininin hayatın birçok alanına müdahale etmesini engellemektedir. Örneğin modernist grup, İslam dininin siyasi ve ekonomik meselelere müdahalesini reddederken; harici gruplar, İslam dinini sanat ve kültür alanlarından uzaklaştırmaktadır.

6. Her iki aşırı uç da İslam dinini belli bir tavra ve yöneme göre anlamak, yorumlamak ve uygulamak yerine; kendi keyiflerine göre yorumlamayı ve kendi görüşlerine göre uygulamayı tercih etmektedirler.

Özetle; son zamanlarda yükselen ve desteklenen bu iki aşırı uç tutum da aslında aynı yanlış içindedirler ve aynı şeyleri farklı şekillerde ifade etmektedirler. Tez-antitez ikilemi olarak bilinen bu iki aşırı ucun, aynı sonucu üretmesinin sebepleri; amacın, yöntemin ve kavga edilen konunun aynı olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu iki grubun bu kadar yükseltilmesinin ve desteklenmesinin asıl amacı ise; yukarıda özetlenen orta yolun yani ehli sünnetin yükselişine engel olmaktır. Zira mevcut sisteme alternatif düşünce üretme ve tavır koyma imkanı, ortayolda bulunmaktadır. Ayrıca orta yol görüş, nevezhur değildir; kalıcıdır ve gelenekte karşılık bulmaktadır.

Maksadımızın anlaşılması için burada son olarak kominizm ve kapitalizm örneklerini vererek yazımızı nihayet erdirmek istiyoruz. Kominizm; kapitalizmi kabul etmeyen toplumların aslında mevcut kapital sisteme entegre edilmesidir diyebiliriz. Zira kominizm yada sosyalizm adı altında devletlerin zenginleştirilmesi sonucunda ortaya yeni kapital güçler çıkmıştır. Zira halkın elinden alınan ve toplanıp ciddi bir meblağ haline gelen mallar, sonuçta ya devlet tarafından yada devletin desteklediği kişiler ve/ya kurumlar tarafından idare edilmek

---

⁴⁰ Nahl, 90.

zorundadır. Komünist ülke liderlerinin hayat tarzları ve siyasi tutumları dikkatle incelendiğinde maksadın anlaşılacağı kanaatindeyiz.

Siyasi Mücadelenin Alanı Ve Düzeyine Dair

Tarihte yönetim biçimleri değişse de yönetme arzusu ve yönetim mücadelesi değişmiş değildir. Yönetim biçimlerine göre mücadele araçlarının da değişmesi normaldir.

Değişen bir başka şey ise mücadelenin alanı, kapsamı ve seviyesidir. Bu yazımızda, yanlış anlaşılması muhtemel de olsa, söylemeyi vazife bildiğimiz şeylerden çok azını ve temel olanlarını, sorumluluğumuzu ifa etmek adına yazmak istiyoruz.

Tarihimize siyasi mücadelenin en hareketli yaşandığı dönem, Selçuklu ve sonrasındaki devletler/beylikler dönemidir diyebiliriz. Bu yüzden öncelikli olarak bu tarih aralığı üzerinden örnek vermek istiyoruz. Fakat bu dönemi örnek vermemiz, burada yaşanan her şeyi meşru gördüğümüz şeklinde anlaşılmalıdır. Sadece bir takım ibretler çıkarıp kıyaslama yapabilmek adına bu dönemi örnek olarak seçmiş bulunuyoruz.

15. Selçuklu döneminde yaşanan taht kavgaları ve siyasi mücadelelerin en bariz özelliği; **“mücadelenin, yönetici ve asker sınıfı arasında yaşanması”**dır. Bu durumda halk, biraz da yönetme hakkına sahip olmadığından, siyasi mücadelenin dışında kalmıştır.

16. Fakat savaşlar haricinde, siyasi mücadele, her kademedeki askeri ve idari şahıslar hedef alınmış değildir. Bu tür tasfiye ve cezalandırmalar, sadece belli üst düzey kişilere uygulanmıştır. Yönetim veya hanedan değişikliklerinde, genel olarak, kritik görevler haricindeki diğer askeri, idari ve sivil tabakalar, bu mücadeleden asgari derecede etkilenmiştir.

17. Halkın ve belli düzeyin altındaki askeri/idari şahısların, siyasi mücadelenin dışında kalması, ilk bakışta olumsuz gibi görünse de; bu durumun olumlu sonuçları da olmamış değildir. Mesela yönetim değişikliklerinde, yeni gelen yönetici, eski yönetimin insan gücü olmak dahil tüm imkan ve tecrübelerini aynıyla devam ettirmiştir. Aslında olması gereken de budur. Yönetim değişse de askeri kadro aynı kadrodur. İlimi kadro ve ticaret ehli de yeni yönetimde vazifelerini aynıyla ifa etmiştir. Halk da yeni yönetimle birlikte hayatına kaldığı yerden devam etmiştir.

18. *Halkın yönetim mücadelesine karışmaması, yönetenlerin de halka olan tutumlarında rahat/ılımlı/adil davranmalarına sebep olmuştur. Yönetenlerin bu adil ve ılımlı davranışları ise, halkın da yönetim mücadelesinde tarafsız kalmasını sağlamıştır.*

19. Bu konuya verilecek olan güzel örneklerden biri; Moğolları mağlup eden Sultan Seyfeddin Kutuz olayıdır. Kutuz, Moğolları yendikten sonra zafer kutlaması için başkente dönerken yolda, en iyi dostu ve silah arkadaşı Baybars tarafından suikasta uğramıştır. Fakat halk ve asker, Baybars'a tepki göstermediği gibi Baybars da Kutuz'un adamlarına yönelik bir tasfiye veya cezalandırma yoluna gitmemiştir. **Zira halk, bu durumu, bir otorite kavgası olarak görmekte idi.** Konuya bir başka örnek ise kardeşlerini tasfiye edip tahta geçen bazı Osmanlı sultanlarına, halkın taziye için gelmesi verilebilir. Yani halk, bu mücadeleyi, devletin menfaatinin gereği olarak görmekteydi.

20. İnsanların genelinin aslında yönetim ile doğrudan bir sorunu yoktur. **Halkın yönetimden beklentisi:**

- *Adalet,*
- *Can, mal ve namus güvenliği,*
- *Ve bir de geleceğinin teminat altına alınmasıdır.* Bunun ötesinde hak, tasarruf ve sorumluluklar; yöneticilerin kendi aralarındaki olaylar şeklinde anlaşılmaktadır.

21. **Bu durumda yönetim mücadelesi ile vatan ve din gibi mukaddesatın muhafazası meseleleri birbirinden ayrılmaktadır.** Konu mukaddesatın müdafaası olduğunda tüm insanlara görevler düşmektedir ve tüm halk, bu olaylardan etkilenir. Bu durumda halkın geneline de sorumluluk yüklemek ve yaptırım uygulamak mümkündür. Fakat konu siyasi mücadele olduğunda yetki, sorumluluk ve yaptırımlar; yönetimi elinde bulunduranlar ile elinde bulundurmamak isteyenlere yönelik olmalıdır. "Bal tutan parmağını" yalar atasözünün gereği de budur.

22. Bu durumda halkın geneli ile üst düzey idari/siyasi/askeri vb. kadrolara uygulanacak yaptırımlar da farklı olabilir. Nasıl ki her makamın yetkisi farklı ise, bu makamları ellerinde tutanlara yönelik uygulama ve cezalar da farklı yani adil olmalıdır. Makamın nimetinden istifade edenlerin ödeyeceği bedeller de makamın ağırlığına göre olmalıdır. Tarihimizde uygulanan siyaseten katil ve müsaderenin, üst düzey askeri ve idari kadroya yönelik olması; anlaşılır ve mazur görülebilir.

23. Siyasi mücadelede; halk ile yöneteni ayırt etmek haricinde dikkat edilmesi gereken ikinci ilke "**kadınlar**" ve "**çocuklar**" ile ilgili durumdur. Devlet, hainleri ve diğer suçluları affedemez. Aksi halde yeryüzü fesada uğrar. Yönetenler de kendi rakiplerine yönelik haklı gerekçelerle bir takım yaptırımlarda bulunabilir. Aksi halde sürekli makamlarını kaybetme korkusu ile yaşarlar ve bu durumda adil olamayacakları gibi asli vazifelerini de yerine getiremezler. Fakat cezalandırma ve mücadelede;

olaylara karışmamış olan kadınlar, çocuklar ve diğer akrabalar/tanıdıklar, bunların bedelini ödememelidir. Devlet ve devletlüler; özellikle bu tür suç işlemiş kişilerin ailelerine sahip çıkmalıdır. Aksi halde adalet tecelli etmeyeceği gibi devlete ve devletlüye güven de kalmaz.

24. Konuyu güncel meselelere bağlayarak bitirmek gerekirse: Siyasi mücadele verenler, halkı tehdit etmek yerine, halka güzel ama meşru ve yapabilecekleri şeyleri vadetmelidirler. Yani daha somut bir ifade ile: “Hayır demezeniz şöyle olursunuz” veya “Evet demezeniz böyle olursunuz” demek yerine; “Evet demenin şu faydaları vardır” ve “Hayır demenin şu menfaatleri vardır” demek daha maslahata ve ahlaka uygundur.

Unutmamak gerekir ki, bütün siyasi mücadelenin ve ekonomik faaliyetlerin temel amacı, insanın huzur ve refahıdır.

Bütün bu mücadeleler verilirken, tek bir masum insanın bile zarar görmesi, bütün mücadelenin bereketine gölge düşürür.

İnsan, eşrefi mahlukattır. Yani Allah'ın, kainatta yarattığı en değerli varlıktır.

M. Hasan Öz Beyin ifadesiyle İNSAN haddizâtında, “insan denen muhteşem”dir.

Şeyh ve Hocaefendilerin İlk Kusurları Her Şeyi Bilmeleridir!

1. Bu yazımızda kurunun yanında yaşı da yakıyor veya bir genelleme yapıyor değiliz. Zira ilim ehli insanlar, bizim baş tacımız ve en büyük sermayemizdir. Fakat sahteyi ayırt etmez isek gerçek olanlar da kıymetlerini yitirirler. Peygamberimiz SAV bir hadis-i şerifinde “**Ya öğretene, ya öğrenene, ya dinleyene, ya da ilmi seven ol. Sakın beşincisi olma, helak olursun.**” buyurmuşlardır.⁴¹ Zira bilmeyen, bilene tabidir. Mezheplerin en temel çıkış noktası da bilene tabi olmak ve bildiği ile amel etmektir.

2. **Alim ve şeyh olmanın şartları aşağı yukarı bellidir.** Aklında veya hafızasında kusur olan, bilgisi eksik olan, bildiği ile amel etmeyen, bildiğini söylemekten çekinen, şöhret veya başka menfaatler peşinde koşan; yani cimri tembel korkak ve kibirli olan kişilerden alim olmaz. Ayrıca olayların ardını görebilme ve feraset sahibi olma da yine insanlara önderlik etmenin şartlarındandır.

3. **İnsanlara önderlik etmek için illa onların en faziletlisi olmak gerekmez.** Asgari şartları taşıyan ve kabiliyeti olan herkes, bu vazifeyi ifa edebilir.

4. Siyasi veya idari her türlü önderlik, namazdaki imamlığa benzer. Aslolan cemaattir ve namazdır. Şartları taşıyan herhangi bir kişi imamlık yapabilir. İmamlığa hazırlanan kişi, kendisinden daha ehil biri geldiğinde isterse ona devredebilir. Ama namaz kılmak veya kıldırmak için en ehil kimseyi beklemeye gerek yoktur. O an orda kim var ise, iş ona göre yürütülür.

5. **Şu halde günümüzdeki kanaat önderlerinin ilk kusurları, buldukları yere nasıl ve niçin geldikleri değil; ne yaptıkları ve niçin yaptıklarıdır.**

6. Toplumda öne çıkan/çıkarılan insanların özel hayatları, onların hizmetlerini değerlendirmek için temel kriter değildir. Böyle kimseler, insanlara verdikleri hizmet ile değerlendirilmelidir. Aslolan insanlara dünya ve ahirette faydalı olacak hizmetler yapmaktır. **Fakat buradaki temel hedef, sadece bir şeyler yapmak değil dünya ve ahirette fayda verecek bir şeyler yapmaktır.**

7. **Toplumda öne çıkan/çıkarılan insanların en genel sorunu, yanlarında akıllı/bilgili/şahsiyetli insanların bulunmamasıdır.** Efendimiz SAV, vahiy alırdı ve buna rağmen ashabı ile istişare ederdi. İmam Azam RH, “*benden sahih hadislere aykırı bir görüşe rastlarsanız, hadisler ile amel edin. Zira ben o hadisi görememiş*

⁴¹ Mecmû’z-zevâid, c.I., s.122.

olabilirim” buyurmuştur. Hz. Ebubekir ve Ömer RA, ilk hutbelerinde; **“Allah ve Resulünün emirlerine uygun olmayan işlerimde bana itaat etmeyin ve beni de ikaz edin. Eğer dinin temel hükümlerine aykırı işlerde bana uyarmanız vebali boynunuzadır. Beni ikaz etmezseniz de ahrette iki elim yakanızdadır”** buyurmuşlardır. Oysa bugün birçok lider/önder, her meseleyi bildiğini zannetmekte ve her alanda kimseye danışmadan beyanatlar vermektedir.

8. **Yanlışlarını görmek ve düzeltmek fazilettir.** Oysa bugün birçok önder, yanlışını kabul etmemekte ve yanlış yaptığını itiraf etmeyi gururuna/şöhretine aykırı görmektedir. Bu kimselerin yanındakiler de bilmeden veya kasıtlı olarak metbûlarının yaptığı her işi doğru görmekte ve doğru göstermek için çaba göstermektedirler.

9. **Biz sadece, peygamberlerin günahsız olduklarına iman ederiz.** Peygamberler AS vahiy tarafından düzeltildikleri için masumdurlar. Bunun dışında insanlar, psikolojik olarak, anne babası ya da sevdiği kişilerin günahsız olduğunu düşünebilirler. Veya daha doğru ifade ile biz, sevdiğimiz kusurlarını görmemezlikten geliriz. Fakat bu, onların hatasız olduğu anlamına gelmez. Oysa bugün birçok tâbî (mürit veya taraftar), metbûlarının (önder, abi, lider, alim veya şeyhlerinin) **“bir konuda hata edeceğine veya herhangi bir meseleyi bilmeyeceğine”** inanmak istemez. Tevil yoluna gider. **Ancak zırva tevil götürmez.**

10. **Önder olmak isteyenlerin bir diğer kusuru, her alanda konuşmaya çalışmaları ve her alanda etkin olmak istemeleridir.** Hafızlık eğitimi ile ilgilenmek isteyen bir grup, daha sonra tüm eğitim sistemine hükmetmeye çalışmakta; insanları manen eğitmeye çalışan kimseler, siyasi ve sosyal işlere de bulaşmaktadır. İnsanları manen kontrol etme isteği zamanla onların özel hayatlarını ve düşüncelerini de kontrol etme arzusuna dönüşmekte; hayır hizmetleri için bir araç olan mal ve mülkler, zamanla ticari faaliyete dönüşebilmektedir. Yani bir başka ifade ile insanları kendine hizmetçi etmek veya kendi yoluna çağırarak veyahut da onları yönetmeye çalışmak; bu tür faaliyetlerin temel amacı değildir.

11. Burada tâbîlerden kaynaklanan temel kusur ise; sorumluluktan kaçmak yani ilim ve terbiye gibi kendi görevlerini başkalarına havale ederek kısmen rahatlarının bozulmasını istememektir. Yani biz bilmek istemiyoruz, malumat sahibi olmak istiyoruz. **Zira bilmek için gayret gerekir ve ayrıca bilmek, yapmayı gerektirir. Oysa birçoğumuzun esas gayesi, hayatımızı İslam’ın emrettiği şekilde değiştirmek değil; alıştığımız hayatı İslam’ın bir yerine monte etmeye çalışmaktır.**

Üniversite Ne Değildir?

Burada “şöyle olmalı”dan kastımız, illa da “öyle değildir” anlamına gelmiyor. Malum; herkes, her şeyi, her zaman bilmiyor ya da hatırlamıyor.

Genelde olumsuzlukları dile getirmek doğru değildir. Çoğu zaman bu, yanlış da anlaşılabilir. Fakat yine bazı hususları hatırlatma sorumluluğu hissediyoruz.

Nasihat, sadece anlamak isteyeneye fayda verir. Yoksa nasihat, çoğu kimse için zararlı ve felakete sürükleyicidir.

1. Üniversite, kolay zengin olmak ve şöhret kazanmak için yanlış bir yerdir. Tabi ki istisnalar olabilir. Fakat yine de zengin olmanın ve şöhrete kavuşmanın daha kolay ve daha az emek isteyen yolları vardır.
2. Üniversite, hazır bilgi alma yeri değildir. Hoca, bilgi paketi değil mürşittir. Hoca, temel bilgiler, yöntem ve şahsiyet verir. Gerisi öğrencinin kabiliyet ve gayretine bağlıdır.
3. Üniversite, hayata yön verir ve güncel olanın ötesinde düşünür yani ufuk açar. Ama asla hayatın üstünde ve hayattan müstağni değildir. Aksine üniversite, hayatı öğretmeli ve hayatın içinde olmalıdır.
4. Bu yüzden öğrenciler de hocalar da hayattan ve toplumdan kopuk olmamalıdır. Zira üniversite, ayrı bir hayat değil; hayatın parçasıdır.
5. Yani esasen farklı alanlardan oluşan TEK BİR HAYAT vardır. Zira tek bir ömrümüz vardır. Modern dönemin parçalanmışlığı yani hayatı ve insanları parçalara ayırması, doğru değildir ve tehlikelidir. Fakat bu demek değildir ki her yerde aynı davranalım. Tabi ki her sözün bir makamı, ve her makamın bir görgüsü vardır. Fakat bunlar, ayrı parçalar değil bir bütünün parçaları olmalıdır.
6. Üniversiteye değeri verecek olan toplum değil siyasettir. Fakat bu değer, bir karşılık beklenerek verilmemelidir. Topluma düşen ise sadece kendi vazifesini ifa etmektir. Toplumun bunun dışında bir görevi de yoktur.
7. Üniversite, bilgi üretmelidir. Bu bilgiye insan yetiştirme ve siyaset bilgisi de dahildir. Esasen herkesin siyasi görevi, kendi yaptığı iştir. Kendi işini ihmal edenin, diğer amellerinin bir ehemmiyeti yoktur (olağanüstü şartlarda ortaya çıkabilecek olağandışı görevler hariç).

8. Asıl ihanet, görevi ihmal etmektir. Kendi görevini yapmayan birinin, sözüne de ithamına da itibar edilmemelidir. Bir öğrencinin, dersini ihmal etmesi de çok farklı değildir. “Ders, önemli mi” diyen bir kimse, olmak istediği yere gitmeli; o makamları işgal etmemelidir. Aynı söz, “dersten daha önemli şeyler de var” diyenler için de geçerlidir. Olağan dışı şartlar haricinde her insan, kendi işini yapmalıdır.

9. Üniversite, siyasetin arkasından değil; yanında veya önünde durmalıdır. Zira bilgi; insanın en temel vasfı, en değerli şey ve en büyük güçtür. Herhangi bir şeyi hakikatin önüne geçirmek, hakikate zarar vereceği gibi maddi ve manevi tüm nizamı/intizamı bozacaktır.

10. Üniversitenin görüşü, ideali olabilir. Zira herkes değer ve bilgi olarak doğru bildiği şeyi savunmalıdır. Yeter ki TAKLİT veya İTHAL olmasın. İnsanlara doğru bildikleri şeyi, NİZAMI BOZMAYACAK şekilde savunma ve öğretme hakkı verilmelidir. Tarih boyunca bütün büyük devletlerin tavrı da budur. Aksi halde insanlar, devlete olan güvenlerini kaybederler veya ikiyüzlü olurlar. Bunun da sonu hüsrana ya da ihanettir.

11. Yanlış olan şey, görüşü olmak değil görüşünden olmayanlara haklarını teslim etmemektir. Yani kendi görüşümüzden olmayan ile ilgilenmeme, haklarını vermeme, hain ya da inançsız olarak tanımlama gibi davranışlar; sıradan birine yakışmayacağı gibi üniversite mensubu kişilere de yakışmaz.

Özetle üniversitenin görevi:

1. Şahsiyetli, bilen ve düşünen insan yetiştirmek,
2. Bunlar için gerekli ortamı hazırlamaktır.
3. Bu iki şey için gerekli tüm bilgi ve sistemi üretmek de yine üniversitenin görevidir.

Yazımızı Konfüçyüs’ün bir sözü ile bitirmek istiyoruz:

“İşi bilen yapar.

Az bilen akıl verir.

Bilmeyen eleştirir.

Yapamayan çamur atar.”

“Konuyla ne alakası var” diyorsanız, yazıyı tekrar okuyunuz.

“Bu söz, ilk baştaki ibareyle çelişiyor” diye düşünüyor iseniz; oturduğunuz yerden kalkıp bir adım atınız.

Zira hareket, bulanıklığı giderir.

Azim, hileyi bozar.

Gayret, şeytanı da vesvesesini de helak eder.

Yönetici Olanlara Küçük Hatırlatmalar

1. Her türlü idarecilik, hem lütuf hem de emanet ve imtihan sebebidir. Yoksa makamları, baki ve sefası sürülecek yerler olarak görmek yanlıştır. Yine her türlü nimeti; hak ettiğimiz için bize verilen hediyeler olarak düşünmek yerine, üzerimize yüklenen sorumluluklar olarak görmek gerekir.
2. Bu yüzden idareci olmak büyük bir imtihandır. Bu imtihanın sonunda adil olup cennette peygamberlerle birlikte olmak da vardır; zalim olup perişan olmak da; tamahkar olup günah ve sevabı eşit olarak ölmek de...
3. İdarecinin asıl görevi; iş yapmak değil iş yaptırmak ve takip etmektir. Bunun için de sadece uygun/iş bilen/güvenilir kişilere iş vermek yetmez. Verdiği her işi ve iş verdiği herkesi takip etmesi icap eder. Bu yüzden bir saatlik adil idare, yüz yıllık nafile ibadete bedeldir. Fakat görevi ihmal veya zalimane idare de aynı derecede vebaldir.
4. Yöneticilikte aslolan maslahattır. Bu yüzden temel ilkeleri ihlal etmemek şartıyla insanları idare etme becerisi olanların yönetici olarak tercih edilmesi maslahata daha uygundur.
5. Sorumluluk ve yetki gereği yönetici, işlerin verimli ve maslahata uygun olarak yürütülmesini planlamalıdır. Amaçsız ve gelişi güzel hareket ederek sadece mevcudu korumak veya günü kurtarmak, arzu edilen veya başarılı kabul edilen bir yönetim tarzı olamaz. Efendimiz SAV'in yirmi üç yıllık tebliğ süresinin, ilahi bir nizamla adım adım planlandığını unutmamak gerekiyor.
6. Yönetici, bu temel faaliyetlerini sürdürmek için istişareye muhtaçtır. Bu yüzden duygusal ya da ideolojik tavırları bir yana bırakarak akıllı, iş bilen ve çalışkan kimselere yanında yer vermesi uygundur. Akıllı idareci, yanında, yanıldığında kendisini uyarıcı, yol gösteren, üreten ve çalışan insanları tutar. Yanlışını gösteremeyen ve doğruyu savunmayan yardımcılar ise bir idarecinin felaketidir. Zulmün ilk başladığı yer; idarecinin en yakınında yanlışlarını söylemeyen kimselerin bulunmasıdır. Bu yüzden Efendimiz SAV, peygamber olduğu halde dostları, ailesi ve talebeleri ile istişare ederdi.
7. **Siyaset, imkan sanatıdır.** Yani iyi idareci; mevcut bütün kaynakları, en iyi şekilde kullanabilir. Bunun için idarecinin; geniş düşünen, ön yargısız, duyguları yerine aklıyla hareket eden vasıflara haiz olması önemlidir. Başarılı bir idareci için en

kıymetli kaynak insandır. İnsanları yargılamak, dışlamak ya da küçük görmek yerine; onların fitrattan gelen becerilerini keşfedip geliştirmek ve maslahata uygun olarak bu insanlardan istifade etmek, idarecinin ana vazifelerindedir. Bunun en güzel örneği; Efendimiz SAV'in ezan ile alay eden bir genci, kendisine müezzin yapabilmesidir.

8. Yönetici, yönetimi altındakilere muhtaçtır. Zira bu insanlar hem o yöneticinin varlık sebebidir hem de o yöneticinin gücüdür. **Bir başka ifadeyle yönetici, güç üretmez.** Mevcut güçleri kontrol ve sevk eder. Bu yüzden her insan ve her kaynak, bir güçtür. Bu durumda yöneticinin, kendini vazgeçilmez ve üstün olarak görmesi doğru değildir.

9. Yönetici olmanın bir diğer ahlaki temel esası; idaresi altında olan kimselere şefkat ve merhametle bakarak onları sahiplenmesidir. İdareci, bir baba ve eğitimci gibi davranarak insanları kucaklamalı ve geliştirmelidir. ***Sıradan insanlar gibi davranmak, kaprisli ya da kıskanç olmak gibi ahlaklar, asla yönetici konumunda olan birine yakışmaz.*** Bu yüzden Efendimiz SAV, kendini taşıyan Taiflilerin helak olmasını değil, İslam'a hizmetçi olmalarını niyaz etmiştir.

10. Bir diğer ahlaki ilke ise yöneticinin sabırlı olmasıdır. Karar vermek zor olduğu gibi kararı uygulamak da zordur. Ayrıca insanlara bir şey öğretmek ve onlara iş yapmak da eskilerin tabiriyle "deveye hendek atlatmak"tır. Bu yüzden bir idarecinin bu yolda en çok ihtiyaç duyacağı şey sabırdır. Sabır aynı zamanda gayret etmek, ısrarlı olmak, mücadele etmek ve affetmek gibi daha birçok meziyeti de içinde barındıran bir kavramdır.

II. Yöneticiler, emri altındakilerin kendisine emanet olduğunu bilmelidir. Yoksa yöneticilik bir fantezi ya da eğlence değildir. Yönetim, sadece bir araçtır. Amaç ise adalet ve saadet dolu bir dünya inşa etmektir. Bunun gereği olarak da insanlara kabiliyetlerine göre ve güçleri nispetinde iş vermek önemlidir. ***İnsanlardan güçleri yetmeyecek ya da kabiliyetlerine uygun olmayan işler istemek;***

- ***O insana zulümdür.***
- ***O işe zulümdür.***
- ***Yöneticinin kendisine zulümdür.***
- ***O yönetimle muhatap olanlara zulümdür.***
- ***İnsanların kendilerini keşfedip geliştirmesine manidir.***
- ***Hem idareci hem de yardımcıları için ümit kırıcı ve huzursuz edicidir.***

12. Son olarak insanları verimli çalıştırmanın ve yetiştirmenin temel ilkelerinden birisi de insanlara iş vermek ve onlara güvenmektir. Tabi ki insanlar hata eder. Fakat

insan, hata ederek öğrenen ve kendisini geliştiren bir varlıktır. İnsanların her hatalarını görmek ve onları rencide etmek, insanların gelişmelerine ve sağlıklı yetişmelerine engeldir.

13. Bu durumda insanlara iş yaptırırken; onları da işe dahil etmek, gönüllerini hoş etmek, kariyer veya şöhret gibi beklentilerine cevap vermek, maddi ve manevi olarak emeklerinin karşılığını vermek; başarısızlığı ve ihmali de maslahata uygun şekilde cezalandırmak gerekir.